На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб Колас

№ 30 (612)

Пятніца, 19 лютага 1999 г.

Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах

Перыядычнасць —
5 разоў у тыдзень

Народная Воля

Кошт: у кіёсках і крамах — 10000 руб., у індывідуальных гандляроў — свабодны.

Газета сверстана на компьютерах фирмы "ЛИНТЕК"

Lintec Computer

ООО Экопроммеханізм
ЭЛЕКТРОТЕХНИКА от "А" до "Я"
Тел./факс:(017) 283-65-70, 269-52-13, 268-03-95.

ЭЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКАЯ ПРОДУКЦИЯ ELPROD Тел. (017) 264-26-71.

Пейджинговую связь редакции обеспечивает
МОБИЛКОМ пейджинг-система
(017) 222-46-51
(017) 222-46-52

К&К ОСВЕТИТЕЛЬНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ ЛАМПЫ КАБЕЛЬ
8-(017)-213-70-21
8-(017)-213-70-13
ПРИНИМАЕМ КАРТЫ BERLIO
Кальченко & К°

Заява

Беларускай асацыяцыі журналістаў

Беларускія ўлады працягваюць беспрэцэдэнтны наступ на свабоду слова і канстытуцыйнае права жыхароў Беларусі атрымліваць праўдзівую, аб'ектыўную і своечасовую інфармацыю. Старшыня Дзяржкамдруку Міхаіл Падгайны накіраваў на адрас шасці незалежных газет ("Народная воля", "Белорусская деловая газета", "Навіны", "Наша Ніва", "Пагоня", "Свободные новости") папярэджанне аб парушэнні арт.5 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі", у частцы "заклiку да захопу ўлады".

Ніводная з названых газет падобную інфармацыю не друкавала.

Мы маем справу з нахабнай фальсіфікацыяй заканадаўства на карысць улад і скажэнне рэчаіснасці.

Логіка гэткіх "дакументаў" цалкам зразумелая. Эканоміка краіны ў заняпадзе, давер народа да ўлад знікае. Кожная праўдзівая інфармацыя пра рэальны стан спраў выклікае ў чынавенства раздражненне. І, як гэта бывае пры таталітарных рэжымах, "крайнімі" спрабуюць зрабіць незалежныя сродкі масавай інфармацыі.

Між тым, згодна з арт.3 Закона аб друку, парушаныя не толькі правы журналістаў, але і правы грамадзян Беларусі "на атрыманне, захаванне і распаўсюджванне поўнай, сапраўднай і своечасовай інфармацыі пра дзейнасць дзяржаўных органаў, грамадскіх аб'яднанняў, аб палітычным, эканамічным, культурным і міжнародным жыцці, стане навакольнага асяроддзя" (арт.34 Канстытуцыі РБ).

Мы рашуча пратэстуем супраць чарговага парушэння законнасці, супраць імкнення ўлад канчаткова задушыць свабоду слова ў Беларусі.

Демократическая общественность протестует против очередной попытки удушения независимой прессы Беларуси

После того как Госкомпечатью Беларуси было вынесено предупреждение шести негосударственным газетам, Белорусская ассоциация журналистов приняла Заявление. В этом документе выражается протест против произвола властей. Отвергаются обвинения в призывах к захвату власти.

К заявлению присоединились руководители общественных организаций Беларуси. Руководитель Евро-Атлантической ассоциации Мечеслав Гриб считает, что предупреждения не имеют под собой юридической основы. Они свидетельствуют только о том, что в Беларуси устанавливается чрезвычайное положение. И люди в этой ситуации не должны молчать. Нужно объединяться и заявлять протест.

Вице-президент белорусского ПЕН-центра Карлос Шерман считает, что происходящее — не что иное, как полное беззаконие. Мы можем остаться без свободного слова вообще.

Лидеры Наблюдательного комитета Белорусской правозащитной конвенции Александр Потупа, Николай Кузьмин, Ассамблеи демократических негосударственных организаций Владимир Ровда, Белорусского Хельсинкского комитета Татьяна Протько считают, что начинается очень жесткое давление на прессу. Всем необходимо отстаивать ее интересы и предпринимать все возможные меры, чтобы не допустить закрытия этих газет.

Редакторы рассчитывают на поддержку не только коллег, но и читателей

После того, как Госкомпечатью Беларуси было вынесено предупреждение шести негосударственным газетам ("Народная воля", "Белорусская деловая газета", "Навины", "Наша нива", "Пагоня", "Свободные новости"), главные редакторы этих газет провели пресс-конференцию с целью обсуждения сложившейся ситуации. Как известно, вышеупомянутым газетам было предъявлено абсурдное обвинение в "призыве к захвату власти". Аргументом для обвинения послужила публикация материалов Верховного Совета 13-го созыва о проведении предстоящих в мае сего года выборах президента Республики Беларусь. Руководители "пострадавших" изданий недоумевали: в чем, собственно, состав преступления? Любая газета прежде всего стремится донести до своей аудитории достоверную и разностороннюю информацию. Независимые газеты никогда не ограничивались публикациями только официальной информации, в отличие от государственных. Ими всегда освещались и будут освещаться события, происходящие и "по ту сторону фронта". И ни одна газета при этом ни в скрытой, ни в открытой форме не призывает к захвату власти.

Судя по всему, предупреждения Госкомпечати можно расценивать как политическую акцию против неугодных демократических трибун. У власти возникла необходимость сбить поднявшуюся политическую волну, назревающее народное недоверие и недовольство. Редакторы признали, что власти не впервые пытаются давить на их издания. Начиная с 1995 года, независимые газеты постоянно получают "пинки" по любому поводу. Но газету невозможно уничтожить, пока существуют журналисты, которые ее делают, и читатели, которые стремятся ее прочесть. Независимо от решения властей. Только в таких неблагоприятных для независимой печати условиях, эти шесть "предупрежденных" газет хотят рассчитывать не только на поддержку коллег, но и самих читателей, желающих видеть свои любимые издания в киосках.

Наталья РАДИНА.

Стоп-кадр

Актывісты "Маладога фронту" ў час акцыі "Беларусь — у Еўропу".

Фота IREX/ProMedia.

Адкрытым тэкстам!

Яны спалохаліся выбараў, бо не ўпэўненыя, што захаваюць свае крэслы

Усім вядома, што ў 1994 годзе прэзідэнт Беларусі быў абраны на тэрмін 5 гадоў. Гэта значыць, што яго паўнамоцтвы заканчваюцца ў гэтым, 1999-м, годзе. Менавіта таму Вярхоўны Савет у адпаведнасці з Канстытуцыяй прызначыў выбары прэзідэнта на 16 мая 1999 г. Даць народу права выбару — гэта і законна, і справядліва.

Аднак высветлілася, што ёсць людзі, якія хацелі б пазбавіць грамадзян Беларусі гэтага права. Яны спалохаліся выбараў, бо не ўпэўненыя, што захаваюць свае крэслы.

Старшыня Дзяржкамдруку М.Падгайны таксама "вызначыўся" на гэтым фронце. Ён пачаў пасылаць папярэджанні сродкам масавай інфармацыі, якія надрукавалі дакументы аб выбарах прэзідэнта. У парыве жадання даказаць сваю адданасць правадыру старшыня Дзяржкамдруку "адшукаў" парушэнне ў публікацыях, якія адлюстроўваюць працэс падрыхтоўкі да выбараў. Ён лічыць гэта "заклікам да захопу ўлады".

Дзіўна: рашэнне аб правядзенні выбараў — гэта "заклік да захопу ўлады", а пазбаўленне народа права выбару — гэта што? Каму тады належыць улада ў Беларусі — народу ці сп.Падгайнаму?

Мы выказваем рашучае абурэнне дзейнасцю сп.Падгайнага і іншых чыноўнікаў, што імкнуцца пазбавіць людзей права самім выбіраць кіраўніцтва краіны. Усе тыя, хто парушае правы чалавека і свабоду слова, будуць непазбежна прыцягнуты да адказнасці згодна з Законам.

Станіслаў БАГДАНКЕВІЧ,
старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі.

Пазіцыя

Гульня ў адны вароты?

У падпісанай напярэдадні Новага года ў Маскве Дэкларацыі гаворыцца аб усенародным абмеркаванні новага этапу інтэграцыі. Адразу скажу: ці ведаў расійскі бок, падпісваючы ў Крамлі дакументы аб новым Саюзе, што іх "усенароднае абмеркаванне" ў цяперашняй Беларусі проста немагчымае?

Так званы рэферэндум 1996 года яскрава паказаў усяму свету, што плебісцытам тут і не пахла. Тэлебачанне праз кожную гадзіну паказвала электарату, як трэба галасаваць. Наглядна дэманстравалі гледачу, якія клетачкі ў бюлетэні для тайнага галасавання неабходна закрэсліць. І гэта рабілася без стомы кожны дзень. А спаборніцтвы раёнаў, гарадоў, хто больш прапусціць электарату яшчэ напярэдадні даты афіцыйнага галасавання пры адсутнасці міжнародных наглядальнікаў? А наглядныя дапаможнікі, схемы ў паштовых скрынках выбаршчыкаў і нават у кабінах для тайнага галасавання?! І гэта называецца "свабоднае волявыяўленне"?! Самы сапраўдны здзек над паняццем "рэферэндум" дый годзе!

Пры гэтым нельга забываць аб галоўным. Іншадумцы, нават лідэры розных партый, чые погляды розніліся ад думак дырэктара саўгаса, на тэлеэкран, у друкаваныя дзяржаўныя СМІ не дапускаліся. Цяжка паверыць (але гэта гістарычны факт!), што старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, прэзідэнт і яго атачэнне не давалі магчымасці выступіць па радыё і тэлебачанні. Вось так праходзіў плебісцыт палукашэнкаўску!

Не, пэўне, не ведаюць дзяржаўныя дзеячы Расіі, што сапраўдны рэферэндум у сённяшняй Беларусі ніяк не можа адбыцца. Гэта будзе гульня ў адны вароты.

Я думаю, што Масква шмат чаго яшчэ не ведае пра дзяржаву, з якой ідзе на такое аб'яднанне. А можа, і не хоча ведаць?

Іван АБРАМОВІЧ, гісторык.
г. Светлагорск.

"Чэбел" асвоіў "Ладу"

Першыя швейныя машыны маркі "Лада" з айчынных дэталяў будуць сабраны ў канцы лютага на сумесным беларуска-чэшскім прадпрыемстве "Чэбел" у Гомелі. Як паведаміў карэспандэнту БелТА Віктар Рыжоў — дырэктар свабоднай эканамічнай зоны "Гомель — Ратон", у склад якой уваходзіць СП "Чэбел", прадпрыемства актыўна імкнецца знізіць сабекошт прадукцыі. Канкурэнтаздольны тавар, на думку кіраўніка СЭЗ, ужо запатрабаваны на рынках Беларусі, Чэхіі, Расіі.

У гэтым годзе будзе выпушчана 3,5 тысячы швейных машын "Лада", у вытворчасць якіх закладзены амаль векавыя традыцыі, якія ў сваю чаргу бяруць пачатак ад славутага "Зінгера".

Лілія КРАПІВІНА.

Обращение

к общественным объединениям и наиболее активным гражданам Республики Беларусь

На 4 апреля 1999 года назначены выборы местных Советов депутатов. Эти выборы, в отличие от всех предыдущих, будут проходить в особых условиях. В предстоящих выборах отказались участвовать наиболее крупные политические партии Беларуси.

Накануне выборов принят новый закон, согласно которому в кандидаты в депутаты местных Советов депутатов не могут быть выдвинуты граждане, подвергнутые административному взысканию, налагаемому в судебном порядке. В нарушение Конституции лишены права выдвижения общественные объединения, усложнена процедура сбора подписей избирателей при выдвижении, а избирательным комиссиям предоставлена возможность по формальным признакам прекращать регистрацию любого кандидата в депутаты. Кроме того, новый закон о местных выборах предоставляет избирательным комиссиям многочисленные возможности сфальсифицировать и подтасовать результаты голосования.

Подтверждением тому, что избирательным комиссиям всех уровней на предстоящих выборах может поступить команда сфальсифицировать результаты голосования, является факт повсеместного необоснованного отказа со стороны местных властей включить представителей общественности (в том числе и представителей Всебелорусского клуба избирателей) в состав территориальных и окружных избирательных комиссий. И ни один исполком не ответил на вопросы: от каких структур поданы заявки на включение в состав избирательных комиссий, какое количество представителей в них включено от каждой структуры и почему не включены представители от независимых общественных структур при недоукомплектованности соответствующей избирательной комиссии.

Таким образом, общественные объединения и наиболее активные граждане Республики Беларусь, решившие в этих неимоверно трудных условиях все же участвовать в выборах местных Советов депутатов, оказались лицом к лицу со всемогущим государственным аппаратом, способным на все, лишь бы не допустить победы независимых от власти кандидатов.

В этих условиях Всебелорусский клуб избирателей (ВКИ), имеющий разветвленную структуру местных клубов избирателей, обладающий опытом подготовки и проведения избирательных кампаний, завоевавший неплохую репутацию у большинства избирателей, готов поддержать всех независимых от власти кандидатов в депутаты всех уровней, проинформировать избирателей по каждому избирательному округу о зарегистрированных кандидатах в депутаты, помочь им довести до избирателей свои программы, организовать наблюдение как в период подготовки к выборам, так и при проведении голосования, в том числе досрочного, а также при подсчете результатов голосования на участках и в окружных (территориальных) комиссиях, осуществив при этом параллельный подсчет голосов.

Сейчас Всебелорусский клуб избирателей приступил к созданию системы независимого общественного наблюдения за всеми последующими выборами и референдумами, первым этапом этой работы является обучение необходимого количества наблюдателей. Обучение проводится при поддержке Фонда Евразия, оно включает в себя проведение сначала районного семинара, а затем курсов для наблюдателей данного района.

Совет Всебелорусского клуба избирателей принял решение направить своих представителей на все избирательные участки, во все территориальные и окружные избирательные комиссии Беларуси для наблюдения за ходом подготовки и проведения выборов. Кроме членов клубов избирателей, мы можем направить на избирательные участки в качестве наших представителей всех активных избирателей Беларуси, выписав им соответствующее удостоверение. Кроме удостоверения, наши представители будут обеспечены Памяткой наблюдателя (с выдержками из избирательного законодательства Республики Беларусь), инструкцией представителям общественности (с указанием — как наблюдать), листом наблюдения (где подробно сказано — за чем наблюдать), а также бланками актов, протоколов и др.

Но есть большая опасность того, что некоторые представители общественности, не подготовившись как следует к наблюдению и тем не менее включившись в наблюдение, не смогут выявить и юридически грамотно зафиксировать совершаемые нарушения, не смогут противостоять произволу со стороны избирательных комиссий, не будут знать, что делать, если избирательные комиссии будут препятствовать наблюдению, не смогут с достоверностью подтвердить соответствующими документами демократичность (открытость, честность) или недемократичность (закрытость, наличие повлиявших на результаты выборов нарушений, наличие фальсификаций и подтасовок результатов голосования или подготовку к ним) выборов и тем самым невольно будут способствовать легализации сфальсифицированных выборов. Чтобы этого не произошло, браться за наблюдение по конкретному избирательному округу или району следует только при наличии достаточного количества обученных, подготовленных наблюдателей, руководимых подготовленным координатором, обеспеченных всеми необходимыми документами и включенными в общую систему наблюдения.

По вопросам поддержки кандидатов в депутаты, вопросам участия в организации и проведении семинаров с наблюдателями, а также по вопросам участия в создаваемой Всебелорусским клубом избирателей системы независимого общественного наблюдения обращаться по адресу: **220021, Минск, переулок Кабушкина, 15—12, тел. (017) 285-56-84, председатель Всебелорусского клуба избирателей Владимир Казимирович Гудеев.**

Всебелорусский клуб избирателей.

Версия

Белорусские власти боятся выборов по боснийской технологии?

Объявив предупреждение сразу шести газетам, которые якобы нарушили Закон Республики Беларусь "О печати и других средствах массовой информации", официальные власти сместили карающий акцент с избирательной комиссии по выборам президента на масс-медиа. Почему так произошло? Случайно ли это?

Похоже, что нет. Есть мнение, что власти начали накидывать удавку на прессу после того, как им стало известно, что в Беларуси выборы могут пройти по боснийскому варианту. Дело в том, что в Боснии в свое время при организации выборов использовались специальные машины ОБСЕ (Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе). Эти машины насыщены тончайшей электроникой, и голосование осуществляется по принципу отпечатков пальцев. То есть избиратель голосует своим пальцем. А поскольку известно, что отпечатки пальцев ни у кого из людей не повторяются, аппаратура дает возможность беспрепятственно проголосовать каждому. Более того, техника здесь такого высокого класса, что она не позволяет уже проголосовавшему сделать это вторично, то есть один и тот же человек не может голосовать более одного раза.

Если ОБСЕ выделит такую технику для Беларуси, то в течение десяти дней, а Закон о выборах президента позволяет проводить досрочное голосование, эти машины легко проедут по всей территории Беларуси, и избиратели, не боясь никаких кар со стороны властей, выскажут свое мнение по поводу выборов. Естественно, что в этой ситуации роль избирательных комиссий уходит на задний план, а главными в кампании становятся средства массовой информации. Поэтому им и объявлена война.

Владимир ГЛОД.

МАЙ
16
ВОСКРЕСЕНЬЕ

ВЫБОР БЕЛАРУСИ
ЗАВИСИТ ОТ ВАШЕГО ВЫБОРА

Крымінал

Кантрабандыст затрыманы

Крымінальную справу супраць непрацуючага жыхара Іркуцка завялі органы правапарадку Брэстчыны. Падставай для гэтага сталі вынікі агляду расійскага падарожніка супрацоўнікамі Брэсцкай мытні. У яго былі знойдзены і канфіскаваны схаваныя 20400 амерыканскіх долараў і 5 тысяч расійскіх рублёў. Гэтыя грошы расіянін, які накіроўваўся ў Чэхію, спрабаваў незаконна вывезці за межы краіны.

Іван КУКСА.

Чулі?

"Навінкі" вырашылі абскардзіць дыягназ Дзяржкамдруку

Заснавальнікі газеты "Навінкі" падалі скаргу ў суд на Дзяржкамдрук, які не зарэгістраваў выданне. Дзеянні чыноўнікаў дзяржаўнай установы яны расцанілі як "унікальны прэцэдэнт у гісторыі прэсы".

Як вядома, Дзяржкамдруку не спадабалася... назва газеты. Яна, як напісана ў адказе за подпісам старшыні гэтага ведамства М.Падгайнага, "асацыіруецца з шырока вядомым у Беларусі псіханеўралагічным домам-інтэрнатам №3, які знаходзіцца ў пасёлку Навінкі". І, на яго думку, "пярэчыць артыкулу 5 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі", бо публікацыі аб грамадзянах у выданні з такой назвай будуць рабіць замах на іх гонар і годнасць". Ніякіх другіх прэтэнзій старшыня Дзяржкамдруку не назваў.

Згодна з такой логікай, лічаць заснавальнікі "Навінак", ці не варта наогул забараніць назву пасёлка Навінкі і адмяніць усе рэйсы аўтобусаў з такой назвай. Дарэчы, паведамілі яны, газета мае намер зарэгістравацца як рэспубліканская. Жыхары іншых абласцей рэспублікі не маюць ніякага ўяўлення аб існаванні мінскай псіхлячэбніцы. Таму ў іх, упэўнены заснавальнікі "Навінак", асацыяцыі з назвай, у адрозненне ад мінскіх чыноўнікаў, будуць без псіхухілаў.

"Навінкі" пачалі выходзіць самвыдатам год таму. Зараз палітыка-сатырычнае выданне займела сваіх чытачоў не толькі ў сталіцы, але і ў іншых гарадах рэспублікі. Як лічаць стваральнікі, газета стала ўжо часткай маладзёжнага руху. Вакол яе згрупавалася моладзь, якая думае "нестандартна". Таму, мяркуюць стваральнікі газеты, дзеянні Камітэта па друку — гэта "тыповы прыём карнай псіхіятрыі". У савецкія часы, адзначылі яны, калі хацелі забараніць нейкую грамадскую з'яву, людзей падавалі як алігафрэнаў.

Слуханне справы ў судзе, як чакаецца, адбудзецца ўжо ў гэтым месяцы. У безумоўна нестандартнай судовай практыцы Беларусі гэты працэс тым не менш абяцае стаць адным з самых кур'ёзных для беларускіх улад. "Будзе вельмі цікавае шоу", — запэўнілі выдаўцы "Навінак".

Наталля ВАЛАКІДА.

Хартия-97 открывает "окно" в Европу

15 февраля в Страсбурге прошла встреча представителей Хартии-97 с Генеральным секретарем Совета Европы Даниелем Таршисом. В состав делегации от Беларуси вошли руководитель гродненского объединения "Ратуша" Александр Милинкевич, председатель Союза поляков Беларуси Тадеуш Гавин, главный редактор газеты "Рабочий" Виктор Ивашкевич, член оргкомитета Хартии-97 журналист Николай Халезин и Татьяна Северинец (г.Витебск). В ходе переговоров белорусские демократы сообщили Даниелю Таршису о регулярных нарушениях прав человека в Беларуси, обсудили ряд вопросов, касающихся политического и экономического кризиса в республике. Господин Таршис заверил оппозиционеров, что граждане Беларуси являются полноправными гражданами Европы и они имеют все возможности присоединиться к процессу европейской интеграции. Вот только нужно преодолеть свои временные трудности, возникшие на пути становления демократии.

В этот же день директор политического департамента Совета Европы Ханс-Петер Фуррер, встретившись с представителями Хартии-97, дал обед в их честь.

На следующий день, 16 февраля, делегация прибыла в Брюссель, где провела ряд встреч с депутатами и ответственными сотрудниками Европарламента. Кроме того, белорусскими политиками заинтересовалось Министерство иностранных дел Бельгии. Поскольку Королевство Бельгия не имеет своего представительства в Беларуси, то бельгийский МИД привлекла перспектива получения объективной информации о положении дел в Республике Беларусь. Темой переговоров советника министра иностранных дел господина Тиса с представителями Хартии стал вопрос о жестоком избиении фашистскими молодчиками координатора Хартии-97 Андрея Санникова.

Вечером того же дня в брюссельском представительстве Хартии состоялся прием с участием общественных деятелей Бельгии, Украины, Израиля, Ганы, сотрудников Госдепартамента США, представителей белорусской и польской общин Бельгии. А накануне по общеевропейскому каналу ARTE транслировался фильм белорусских документалистов "Побежденный страх".

Наталья ПЕТРОВА.

Здарэнні

Каскадзёрам такое і не снілася

Пасля гэтага здарэння міжволі падумаеш, што не заўсёды добра мець пра запас некалькі газавых балонаў. На сваю бяду сям'я пенсіянераў Н. з гарпасёлка Шаркоўшчына мела аж тры запоўненыя блакітным палівам ёмістасці. У выніку ў адным з балонаў адбылася ўцечка паліва і ўтварылася выбуханебяспечная сумесь. У такіх выпадках чакай бяды. І неўзабаве раздаўся моцны выбух. Перапуджаная гаспадыня, быццам цыркавы акрабат, вылецела праз палаючае акно. Прыбыўшыя па выкліку суседзяў пажарныя ўбачылі ў агні большую частку будынку і здолелі выратаваць толькі частку хаты. У бальніцу з моцнымі апёкамі апроч жонкі трапіў і сам гаспадар.

Наогул жа не бывае таго дня, каб на Віцебшчыне не здараліся аналагічныя або яшчэ больш трагічныя выпадкі. Толькі на працягу апошняга тыдня ў вобласці адбылося 37 пажараў — рэкордная колькасць у бягучым годзе. Засмучае, што ў агні загінулі 13 чалавек, сярод якіх 9 пенсіянераў. Ад полымя ў пачатку года ўжо загінуў 31 грамадзянін, колькасць пажараў — 181, матэрыяльныя страты ад іх дасягнулі 4,9 трлн. рублёў. Тыповымі застаюцца прычыны гэтых бед — няспраўныя печы, зношаныя электраправодкі, курэнне ў нецвярозым стане, пагарджэнне правіламі бяспекі пры эксплуатацыі абагравальных прыбораў.

Уладзімір ШЫТАЎ.

Спорт

Раўбічы запрашаюць на свята здароўя

У нейкай меры нават сімвалічна, што ў бліжэйшую суботу, 20 лютага, у Раўбічах пад Мінскам збяруцца многія тысячы аматараў спорту і актыўнага адпачынку, каб прыняць удзел у зімовым святе здароўя і тым самым выказаць сваю ўдзячнасць нашым выдатным біятланістам, якія сталі пераможцамі на чэмпіянаце свету, што закончыўся нядаўна ў Фінляндыі. Менавіта тут яны праводзілі свае апошнія трэніроўкі, адсюль яны ўсякі раз ад'язджаюць на буйнейшыя спаборніцтвы страляючых лыжнікаў.

У праграме масавага свята самым маляўнічым і цікавым абяцаюць стаць спаборніцтвы "Мінская лыжня-99". У іх прымуць удзел каманды ўсіх раёнаў беларускай сталіцы, а таксама лыжная дружына Мінскай вобласці. Далучыцца да спартсменаў могуць усе жадаючыя, толькі для гэтага трэба прыхапіць з сабой інвентар і медыцынскую даведку.

Дарэчы, арганізатары гэтай "масоўкі" — Міністэрства спорту і турызму і Упраўленне па фізічнай культуры, спорту і турызму Мінгарвыканкама — на ўсякі выпадак улічылі і капрызы лютага, памятаючы аб тым, як у 1990 годзе ў Раўбічах з-за таго, што нечакана настала пацяпленне, было нават адменена сусветнае першынство біятланістаў. Калі б гэта здарылася цяпер — не бяда. Аматары лыжні паспрабуюць свае сілы ў кросе на адзін кіламетр. Галоўнае, што ў пройгрышы ніхто не будзе. А шматлікія прызы і ўзнагароды атрымаюць і пераможцы і тыя, хто прайграў.

У гэты дзень адбудуцца таксама спаборніцтвы па гіравым спорце, армрэслінгу і перацягванні каната. Сваё майстэрства пакажуць скакуны з трампліна і фрыстайлісты, удзельнікі мастацкай самадзейнасці. Будуць, вядома, і гандлёвыя рады са стравамі нацыянальнай беларускай кухні.

Вячаслаў ДУТАЎ.

Увага: перапіс насельніцтва

Паведамляйце аб выпадках уціску па моўных пытаннях

Паважаныя грамадзяне Рэспублікі Беларусь!

У перыяд з 16 па 23 лютага праводзіцца перапіс насельніцтва нашай краіны. У сувязі з гэтым Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны звяртаецца да Вас з просьбай паведамляць нам аб усіх выпадках уціску або нядобрасумленнасці лічыльнікаў па моўных пытаннях.

Наш кантактны тэлефон у Мінску **284-85-11.** Матэрыялы пра парушэнні будуць змешчаны ў сродках масавай інфармацыі.

Сакратарыят Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны.

Пр. Марыі, Марфы, Хрысціны, Максіма, Феафіла, Юльяна.
К. Конрада, Марцэля.

ЛЮТЫ
19
'99 ПЯТНІЦА

Усход 7.22
Захад 17.27.
Даўж. дня 10.05

Маладзік
16 лютага
Усход 9.54
Захад 23.04

Я так лічу...

Гэтым перапісам улады хочуць даказаць, што беларусаў... няма

Шаноўныя сябры! 16 лютага ў Беларусі пачаўся чарговы перапіс насельніцтва. Але гэтую, здавалася б, карысную і бяскрыўдную акцыю сённяшнія нашы ўлады фактычна ператвараюць у небяспечную палітычную пастку для беларусаў.

Якім чынам гэта робіцца?

Шляхам хітра задуманых пытанняў пра мову, якіх у апытальным лісце тры. Вось яны:

— Якая ваша родная мова?

— Якой мовай вы карыстаецеся дома?

— Якой другой мовай вы валодаеце?

Разлік робіцца на тое, што большасць апытаных, сярод іх і беларусы, назавуць у сваіх адказах мову рускую. А раз так — будзе зроблена выснова, што беларускай мовы, а значыцца, і беларусаў у Беларусі няма. Маўляў, амаль усе — рускія. А таму і праблема зліцця з Расіяй нібыта вырашаецца "сама сабою"...

Дарагія сябры! Перш чым адказваць на пытанні перапіснога ліста, запытайцеся і адкажыце самім сабе:

— Вы лічыце сябе беларусам?

— Вы хочаце знікнуць з твару Зямлі як нацыя, як народ са сваёй адметнай, багатай гісторыяй, мовай, культурай, адрачыся сваіх продкаў?

— Вы хочаце, каб знікла сама Беларусь, наша радзіма, наша Бацькаўшчына, дзеля свабоды і шчасця якой ахвяравалі сабой на працягу стагоддзяў лепшыя яе сыны і дочкі?

— Вы хочаце стаць насельнікамі без роду-племені на зямлі, якая ўжо не будзе вашай, як і ваш дом, заняты чужым гаспадаром?

— Вы хочаце застацца беларусамі — годнай, паважанай нацыяй сярод усіх іншых народаў свету — і ў добрасуседстве з імі ладзіць заможнае жыццё для сябе, дзяцей, унукаў і праўнукаў?

Тады, падумаўшы як след і адказаўшы сабе "так" ці "не" на нашыя пытанні, бярыцеся запаўняць перапісны ліст. Грамадзянскае і чалавечае сумленне, адказнасць за будучае, любоў да Беларусі падкажуць вам, як лепш адказаць на пытанні аб мове. Ад вашых адказаў залежыць многае.

Рэгіна ІВАНІЦКАЯ.

Абсурд

Няўжо інструкцыя мацней за Асноўны Закон?

Паважаная рэдакцыя!

Не магу застацца безуважным да таго, як цяперашнія ўлады зневажаюць беларусаў і беларускую (тытульную) мову падчас праходзячага зараз перапісу насельніцтва.

У першы ж дзень перапісу я быў змушаны адмовіцца ад адказаў на перапісныя пытанні, бо, у парушэнне артыкула 17 нашай Канстытуцыі, уся дакументацыя перапісу была выканана выключна на рускай мове. А дзе ж "слаўтае" двухмоўе? Ці, можа, я не ведаю пра нейкі "высокі" новаспечаны указ наконт таго, што на Беларусі ўжо адна прызнаная дзяржаўная мова — руская?! Свят, свят, як кажуць, не прывядзі Божа... Але між тым хлопчык-перапісчык адмовіўся заносіць у анкету мае адказы па-беларуску, нібыта "ведае" той пакуль яшчэ не выдадзены указ. Ён спаслаўся пры гэтым на патрабаванні інструкцыі. Дык што, выходзіць, у нашай дзяржаве чыноўніцкая інструкцыя ўжо вышэй за Асноўны Закон?

Цікава, што мая жонка пашкадавала маладзенькага перапісчыка і пагадзілася адказаць на яго пытанні. Але між тым ён не паказаў, што запісаў ...

Такім чынам створаны надзейны канал для ўсялякіх фальсіфікацый у ходзе перапісу — па падказцы тых, каму гэтая фальсіфікацыя патрэбна. Хачу папярэдзіць грамадзян, хто яшчэ не перапісаны: не давайце сябе падмануць, не пагаджайцеся на здзек і абсурд!

Э.НІКІФАРАЎ,
пенсіянер.

Мінск.

"Непрычасаны" ліст

Выйдзі, бацька, падзівіся, да чаго ж мы дажыліся...

Добры дзень, паважаная рэдакцыя!

Завуць мяне Марына Трысцень, мне 29 гадоў. Зараз часова не працую, выхоўваю дачку, якой 2 гады 8 месяцаў. Жыве наша сям'я ў Баранавічах.

Выпісваем і чытаем вашу газету ўжо некалькі гадоў. Яна нам вельмі падабаецца. Гэта нейкі астравок праўды, сумлення і болю за наша жыццё сярод хлусні і бравурных рапартаў аб небывалых дасягненнях савецкай Беларусі. Пішу я вам, бо хачу падзяліцца тым, што накіпела на душы, што бачу, што чую навокал, ды хачу, каб аб гэтым ведалі і іншыя, цікаўныя ды неабыякавыя людзі.

Здарылася нам з мужам апынуцца ў Пінску. Нішто сабе гарадок. Асабліва ў параўнанні з добра знаёмым савецкім горадам Баранавічы, якому ад роду трохі больш за 100 гадоў. І вузенькія цэнтральныя вулачкі і будынкі, не падобныя адзін да аднаго, чысценькія, дагледжаныя, адразу адчуваецца: не ў савецкія часы іх узводзілі, і вялікая колькасць крамаў, якія, на жаль, у 2 гадзіны дня, як па камандзе, зачынілі свае дзверы на абедзенны перапынак (чаго ўжо даўно няма ў Баранавічах). Уразіла ўсё. Але гэта не галоўнае. Распавесці хачу аб тым, дзеля чаго мы ажыццявілі такі вояж і што ўбачылі ў фірмавых магазінах аб'яднання "Пінскдрэў", якое выпускае вельмі прыгожую і якасную мэблю. Зайшоўшы ў адзін з такіх магазінаў, зарадавалася душа: ёсць тавар і надта прывабны. Але гэта быў толькі першы позірк. Падышоўшы бліжэй, бачым мы наступную карціну: на кожнай канапе ці так званай "сценцы" (корпуснай мэблі) стаіць па два цэннікі: адзін у доларах, другі ў "зайцах". Гэта значыць, думаю я, плаціць можна, як табе зручней. Добрая справа. Прыглядзелі адзін мяккі вугалок, перабілі цану на калькулятары, бачым, што ў доларах заплаціць будзе танней. Падыходзім да прадаўца, цікавімся...

І вось тут пачынаецца самае цудоўнае! Зараз і вас ахопіць радасць за такое новаўвядзенне. Вось што мы даведаліся: жыхары Беларусі павінны плаціць толькі па цане ў рублях, а іншаземцы — у валюце. "Але ж у доларах танней, няўжо ж беларусы такія багатыя?" — не здаёмся мы. "Выйсце ёсць. Вам трэба толькі знайсці якога-небудзь расіяніна, ці мангола, ці эфіопа, якія згадзяцца вам дапамагчы і на свае пашпартныя даныя афармяць вашу пакупку". Нішто сабе!.. Пачынаюць лезці ў галаву розныя не вельмі прыемныя думкі. Але гэта яшчэ не канец нечаканасцям і сюрпрызам.

Яшчэ адно відавочнае-неверагоднае: у магазіне стаяла некалькі вырабаў, цэны на якіх былі напісаны толькі ў доларах. Да прыкладу: "ДЛЯ НЕРЕЗИДЕНТОВ РБ — 630$". І ўсё! Гэта значыць, што такі тавар мае права набыць толькі грамадзянін іншай, не нашай, краіны. А нашы суайчыннікі, у сваёй краіне, тавар уласнай вытворчасці купіць не маюць права! Вось дык навіна! Што ж гэта робіцца, людзі мае даражэнькія? Як любіў паўтараць мой школьны настаўнік беларускай мовы, не ведаю, каго ён цытаваў:

"Выйдзі, бацька, падзівіся,
да чаго ж мы дажыліся!
Хата — бокам, клуня — бокам
і карова з адным вокам.
Няма сала, няма лою.
Маж аладкі хоць смалою".

Гэта зноў жа пра нас. А азначае гэта вось што. Можа, той высокапастаўлены чыноўнік, які выдае да таго падобныя загады, думаў неяк інакш, але я разважаю, як просты пакупнік, жыхар Беларусі, які бачыць такі цуд. Дыскрымінацыя. Натуральная дыскрымінацыя. Гэта першае, што прыйшло ў галаву пасля ўбачанага. Падумайце толькі, ці магчыма такая сітуацыя ў Германіі, Японіі ці дзе яшчэ: высокаякасная і дарагая прадукцыя фірмы "SONY" — толькі для турыстаў. Абсурд! А вось у нас такое становішча не здаецца некаторым людзям абсурдным. І падтэкст у гэтых штук менавіта такі: вы ўсе беларусы — быдла. Вам усім трэба ісці з віламі ў калгас альбо з гаечным ключом — на завод. І гнуць там спіны за мізэрныя падачкі, бо не маю смеласці назваць гэтыя кроплі, што атрымлівае ў калгасе мой бацька-трактарыст, заработнай платай. (Асабліва ў параўнанні з касмічнымі цэнамі не толькі на імпартныя, але і на нашы айчынныя тавары.) І няма чаго вам цягацца па магазінах, у вас не можа быць і не павінна быць такіх шалёных грошай: аж 630$. Адкажыце, дзе вы маглі ўзяць такія грошы ў нашай краіне? Іх могуць мець толькі тыя, хто пры высокай уладзе, хай яны нават і не грамадзяне Рэспублікі Беларусь.

Гэта ж як трэба ненавідзець свой народ, каб так прыніжаць, абражаць, пляваць у твар. Гэта значыць, што я ў сваёй краіне, дзе я, па сутнасці, гаспадыня, павінна падаць у ногі да якога-сьці заезжага гастралёра, каб ён з барскага пляча дазволіў мне карыстацца нумарам ды серыяй яго пашпарта ці мо чым яшчэ з гэтай важнай паперкі. (Ды, напэўна ж, не за "дзякуй", а за нешта больш адчувальнае для яго кішэні.) Ды дапамог бедным беларусам набыць для свайго дому канапу з двума крэсламі, каб не было сорамна перад тымі ж гасцямі з Расіі, каб было іх дзе пасадзіць, прыняць, ды было што паказаць.

Што ж гэта робіцца?! І чаму, калі ў нас адзіная эканамічная прастора з Расіяй, калі нас так натхнёна хочуць злучыць у адзін саюз (дзе месца беларусаў будзе пад лаўкай), то нас так нахабна падзяляюць на белых і чорных, на старэйшых братоў і малодшых, на паўнацэнных і непаўнацэнных?.. Няўжо ў нашых кіраўнікоў-начальнікаў, тых, хто прыдумляе такія штукі і выдае такія загады, няма ні гонару, ні сораму, ні годнасці, няўжо ім так ненавісны свой народ, свая мова, свае святыні. Ды што тут казаць!..

Аб чым гэта я? Намі ж кіруюць савецкія беларусы, розныя палкоўнікі-адстаўнікі ды ўчарашнія стукачы. У нашым беларускім горадзе Баранавічы рэдка дзе ўбачыш шыльду на роднай мове, мясцовыя газеты і тэлебачанне — спрэс рускамоўныя. Амаль нідзе не пачуеш беларускага слова, калі толькі хто з вёскі прыедзе ды на сваёй мове размаўляе. Слава Богу, хоць вёска яшчэ не руская ў нас. А што да самога горада: галоўная плошча — імя Леніна, як і трэба — з помнікам, асноўныя вуліцы: Савецкая, Камсамольская, Піянерская, Камуністычная, Леніна, Кірава, Калініна, Дзяржынскага, Горкага, Гагарына, Цыялкоўскага, Курчатава, Тургенева, Тэльмана ды іншыя. Хіба ўсё пералічыш? Што ж з намі робіцца, людзі, што будзе з нашымі дзецьмі, з нашай Бацькаўшчынай, калі мы ўжо саромеемся сваёй мовы, калі мы так проста перакрэсліваем сваю гісторыю. Хто мы? Ці ж мы нацыя? Можа, так яно і трэба, каб зноў мы сталі "Северо-Западным краем" у складзе Расійскай імперыі, без уласнай мовы, без уласных думак, без будучыні. Бо мы, запалоханыя, затурканыя, у большасці сваёй нічога акрамя роднай вёскі ці горада не бачыўшыя. Ці ж можам мы параўноўваць, думаць, аналізаваць?

Я яшчэ паспела глынуць нейкую кроплю свабоды, пабыла ў Польшчы, бачыла, як з кожным днём усё лепш пачынаюць жыць палякі, як аднаўляюць сваю Радзіму пасля камуністычнага гвалту гэтыя руплівыя людзі. А мы, памяркоўныя і законапаслухмяныя, такія працавітыя і талерантныя, засталіся са сваім любімым сацыялізмам і хаткамі ўзору 1720 году (няхай так) далёка там жа ў XVIII стагоддзі, хаця і маем тэлефоны ды тэлевізары, але бачым мы на экране толькі адну зорку...

А яшчэ была ў Расіі. Таму маю магчымасць супастаўляць. Бачыла я і прыгожы Піцер і забытыя ўсімі прасторы Саратаўшчыны. Непараўнальна. І тым больш непараўнальна з Польшчай, дзе людзі жывуць заможна, па-еўрапейску, па-новаму. Было гэта гады тры таму, калі мы з мужам ажыццяўлялі такія вандроўкі. І як радавалася душа, калі мы з завэдзганай Расіі з яе накірункамі замест дарог, зарослымі бур'янам хатамі, пераязджалі праз мяжу на Радзіму. Перад вачамі расціліся аксамітныя палеткі, акуратненькія, хоць і сціплыя, хаціны, роўныя дагледжаныя дарогі ляжалі пад коламі нашага аўтамабіля. Як прыемна было вяртацца дадому! Бачыць шыльды на роднай мове з тыповымі беларускімі назвамі, свае гарадкі, вёскі, яшчэ тлеў тады агеньчык нашай нацыянальнасці, гэта было відавочна. А што мы маем зараз? Няўжо мне, майму мужу, маёй дачцэ ці іншым бацькам патрэбна іншае грамадзянства, іншая сталіца, іншая гісторыя, няўжо мы не маем права размаўляць так, як гэта рабілі мой дзед ды бабуля? Няўжо нашы дзеці будуць успрымаць беларускае слова, як нешта экзатычнае і вымершае? Калі так, калі мы саромеемся карыстацца роднай мовай заўсёды і паўсюдна, калі нам стала сорамна за сваіх продкаў, якіх хацелі то апалячыць, то абрусіць, а яны засталіся беларусамі і нас гэтаму навучылі, калі хутка стане сорамна прызнацца, што ты беларус (бо беларусу нельга купіць дарагую мэблю за долары), то хоць у сваёй маленькай краіне — у сваёй сям'і, у сваім доме давайце захаваем тое, чаго мы яшчэ не згубілі, тыя кропелькі свайго нацыянальнага з мовы, са звычак, яшчэ з чаго, каб не вымерці як дыназаўры, і дзетак сваіх навучым памятаць, што мы — беларусы, старажытная еўрапейская нацыя са сваёй гісторыяй, сваімі сімваламі, сваімі выдатнымі людзьмі не толькі мінуўшчыны, але і сучаснікамі, сваёй годнасцю і гонарам. Няўжо ж і мы, як тыя прусакі, згінем, прападзём, і забудуцца пра нас праз якіх гадоў 100, а можа, і меней... Падумайце, суайчыннікі! Не дайце зрабіць з сябе быдла бяздумнае і бязмоўнае, са скамечанай радыяцыяй ды гарэлкай псіхікай ды здароўем. Падумайце пра сваіх дзяцей. Што чакае іх? У якой краіне яны будуць жыць? Кім звацца? Хочацца плакаць, крычаць ад адчаю і бяссілля.

Не, не ўчора і не ў 1917 годзе нарадзіліся беларусы. Гэта трэба памятаць. І трэба быць вартымі сваіх прашчураў, бо яны глядзяць на нас з неба і вачам сваім не вераць, што іх нашчадкі могуць тварыць такую ганьбу сваёй зямлі. Не, няправільна мы жывём. Спыніцеся, падумайце, спадары вялікія начальнікі! Рыба псуецца з галавы, на вас глядзіць ваш народ. Няўжо ж вы не разумееце, што сечаце сук, на якім сядзіце? Вы ж жывяце ў гэтай краіне, ходзіце па гэтай шматпакутнай зямельцы і не разумееце, што на самай справе вы толькі маленькія пясчынкі ў акіяне людзей, падзей, гадоў. Нельга так адным росчыркам пяра ламаць і калечыць усё наўкол сябе, пакідаць за сабою толькі попел ды праклёны. Гэта не той шлях, не той накірунак вы абралі, не прывядзе ён да дабра. Падумайце. А можа, трэба што рабіць інакш...

Прабачце, можа, што не так я разумею, і думкі свае выказала трохі сумбурна і эмацыянальна, але як той казаў, куды ж іх падзець, гэтыя эмоцыі? А жанчыны наогул больш жывуць на эмоцыях, а не па розуму. Дзякуй за ўвагу да майго ліста. Са шчырай павагай да любімай газеты

Марына ТРЫСЦЕНЬ.

Взгляд

Несъедобное

На днях в одном из столичных кафе наблюдала забавную на первый взгляд ситуацию.

На столе стояли две грязные тарелки. На одной из них параллельно друг другу лежали нож и вилка, на другой — только вилка. Двое мужчин за столиком терпеливо ждали, когда уберут тарелки от съеденного ими салата и подадут первое блюдо. Один из них что-то мелодично-убаюкивающе рассказывал по-французски, другой слушал, время от времени озабоченно поглядывая на часы. В конце концов к ним подошла уже немолодая официантка. Недолго думая, она унесла тарелки, а приборы, старательно стряхнув с них на пол прилипшие кусочки ингридиентов салата, положила на стол. Чтобы было чем кушать второе блюдо. Мужчины недоуменно переглянулись. Через некоторое время она принесла суп и поинтересовалась: "Горячее подавать сейчас или позже?" "Сейчас, — сдержанно ответил тот, который говорил по-русски и, вероятно, выполнял роль переводчика. — И еще, пожалуйста, замените использованные приборы". Изобразив на своем лице что-то среднее между недовольством, непониманием и искренним удивлением, официантка, не извинившись, молча принесла горячее с чистыми ножами и вилками.

Рассчитавшись, мужчины ушли, за их столик села влюбленная парочка. Ситуация с ножами и вилками повторилась снова. Только молодые люди не просили заменить использованные приборы. Они просто вытерли их гигиенической салфеткой — ее девушка достала из своей сумочки. А в зале на столиках салфеток не было: закончились...

Когда мне принесли мороженое с воткнутой в него алюминиевой ложечкой, погнутой, наверное, еще во времена Великой Отечественной войны, я вздохнула и задумалась. Неужели это и есть "сервис по-белорусски"? Согласна, кафешка, в которую я случайно заглянула, далеко не самая фешенебельная в городе. Сюда частенько захаживают те, кому нужно всего лишь двести граммов водки и бутерброд. И многим здешним посетителям наплевать, будут на столе салфетки или нет. Улыбнется им официантка, принимая заказ, или матюкнется. Тщательно вымыли стакан, из которого они пьют согревающий душу напиток, или всего лишь слегка ополоснули теплой водой. Отдает приготовленная еда хлоркой или аппетитно попахивает — совсем как дома у мамы, вызывая легкие спазмы в голодном желудке. Все равно, стоит здесь дымовая завеса или легкий аромат духов... Их привлекает здешнее относительно недорогие спиртное и бутерброды, крыша над головой...

В Минске есть много дорогих ресторанов. Здесь по залу, как по подиуму, расхаживают красивые, подтянутые официанты. Сюда приходят в костюмах и вечерних платьях, туфлях на каблуках, сверкающей бижутерии или просто чистых джинсах. Тут изысканно подают даже нехитрые блюда белорусской кухни. Здесь всегда играет приятная музыка, само собой разумеется, есть салфетки — и бумажные, для вытирания жирных рук, и те, которые нужно класть на колени... Вот только вкусить все эти недостижимые для простого белорусского смертного прелести **нормального** бытия могут, к сожалению, немногие...

Мои размышления окончились донельзя банальным выводом: доступное ценится дешево. Все мы, по идее, хотим жить в цивилизованном обществе. Хотим получать за свой труд человеческую зарплату. Чтобы уважали наши права. Чтобы в каждом видели Человека, а не животное, люмпенов, быдло. Только греет ли это желание замороженную навсегда душу среднестатистического белоруса?..

Марина КОКТЫШ.

Открытое письмо

Прошу считать, что как человека меня уже нет

Уважаемая редакция! Прошу напечатать в Вашей газете мое обращение к президенту нашего государства.

Александр Григорьевич!

Меня очень обидело Ваше заявление на совещании 9 февраля 1999 года, что стратегическая задача Вашей деятельности — дальнейшее повышение жизненного уровня белорусского народа.

Я пенсионер и не буду говорить обо всем белорусском народе. А скажу лишь о том, как Ваша стратегия сказывается на моем жизненном уровне.

Так вот, в год избрания Вас президентом (1994 г.) моя пенсия в пересчете была равна 50 долларам США. В январе текущего года она снизилась до 12 долларов, или за четыре года Вашего президентства уменьшилась более чем в четыре раза. К слову, у меня максимальная трудовая пенсия.

Зная, что цены за это время на продовольствие возросли в десятки раз, не составляет труда представить мой жизненный уровень.

Если такая "стратегия" будет и дальше, а лучшего я не вижу, то нас ожидает один исход — голод.

На этом фоне напрашивается мысль о цели объявленной с 16 февраля т.г. переписи населения. Вы направляете ко мне своих посланцев выявить, жив ли я еще. В связи с этим я категорически отказываюсь участвовать в такой переписи и прошу считать, что как человека меня уже нет.

Михаил Константинович РУЖИЦКИЙ,
ветеран труда.

Минск.

Стоп-кадр

Зімовы прычал.

Джинн в... бутылке

Как вы думаете, почему нам продали технологию производства пластиковых бутылок те страны, которые от них отказались?

Потому что в содержимом этих бутылок находят фенолы, диоксины, фосфины, креозолы и прочую химию, которую проще назвать "чумой XX века". Как же допустили их в пищепром, неужели без проверки? Или медики не знают, что весь этот набор боевых отравляющих веществ обладает способностью накапливаться в организме и даже воздействовать на потомство? Знают, но у медиков никто не спрашивает, что закупать. Откуда попадает отрава в пластиковую тару? Чтобы раздуть бутылки, применяют сжатый воздух, а в нем от компрессора попадают мельчайшие частицы машинного масла — "букет" ядов. Перейти на безмасленную технологию можно, но нет денег.

Вот и пьем водичку с антиизносными и антинагарными присадками (от 3 до 10%), содержащими серу, фенолы, барий, цинк. В том, что люди не выбрасывают бутылки, есть сермяжная правда — повторное их употребление менее вредно. Многие их обрезают и используют как контейнеры для яиц, покрывают ими рассаду на даче — готова крохотная мини-теплица!

Где же выход, если РБ, РФ, Украина и прочие, как говорила Клара Новикова, "эсенговые" страны загоняют джинна в бутылки с будут делать это и впредь? Надо немедленно оснастить все производства фильтрами глубокой масляной очистки, если не хотим иметь уродливое потомство и общество больных детей.

Владимир ВОВК, инженер.

Суд

Дарога памылак не даруе

Следства па ўзрушыўшай многіх людзей крымінальнай справе доўжылася амаль два месяцы, суд працягваўся тры дні, хоць сама трагедыя восеньскай ноччу адбылася ў лічанае імгненне. У "Народнай волі", дарэчы, ужо паведамлялася аб гібелі пад калёсамі іншамаркі траіх старшакласніц з Пастаў, якія вярталіся дадому з дыскатэкі па праезджай частцы. Апроч гэтага нагадаем: тады цяжкія траўмы атрымалі яшчэ адна равесніца загінуўшых і 20-гадовы юнак.

Вінаўніца наезду на дзяўчат 23-гадовая В.Шапель пакарана на 10 гадоў пазбаўлення волі з адбываннем ў калоніі-пасяленні для асоб, здзейсніўшых забойства па неасцярожнасці з наступнай забаронай кіраваць транспартнымі сродкамі тэрмінам на пяць гадоў. У мясцовым райаддзеле ДАІ паведамілі, што гэта здарэнне было адным з самых цяжкіх з 30 зарэгістраваных за год дарожна-транспартных здарэнняў, у выніку якіх загінула дзевяць чалавек, а яшчэ 37 былі траўміраваныя. Нейкі час пасля трагедыі пешаходы паводзілі сябе на дарогах, як належыць, а цяпер зноў моладзь ноччу груба ігнаруе правілы бяспекі руху, падвяргаючы сябе смяртэльнай небяспецы.

Уладзімір ШЫК.

Трагедый магло і не быць

Адлік няшчасных выпадкаў на вытворчасці пачаўся з першых дзён новага года. Паводле даных Камітэта па інспекцыі працы, за студзень у Беларусі загінулі 15 работнікаў, 36 чалавек атрымалі цяжкія траўмы.

Як паказвае практыка, магчымасць трагічных здарэнняў на прадпрыемствах рэспублікі па-ранейшаму вялікая. Пацвярджэннем таго могуць паслужыць наступныя факты. У выніку 1367 праверак, праведзеных супрацоўнікамі Камітэта па інспекцыі працы, у студзені ў розных галінах выдадзена 1215 прадпісанняў аб ліквідацыі больш чым 22 тысяч выяўленых парушэнняў заканадаўства і правіл па ахове працы. Толькі на працягу гэтага месяца па названых прычынах прыпынялася работа 12 цэхаў, 40 вытворчых участкаў і 1457 станкоў і агрэгатаў. За розныя парушэнні заканадаўства аб працы да адміністрацыйнай адказнасці прыцягнута 499 службовых асоб. З іх спагнана звыш 85 мільёнаў рублёў штрафаў. Да 343 наймальнікаў прыменены эканамічныя санкцыі на суму 542 мільёны рублёў.

Таццяна СМІРНОВА.

Позиция

Люди, не будьте равнодушными!

Как-то вы, "Народная воля", напечатали мою заметку с поддержкой политзаключенного Алексея Шидловского. Прошло время, а этот парень, как и многие не согласные с сегодняшним режимом, пока еще томится в тюрьмах. И что больнее всего, так это встречать равнодушных людей, от которых можно услышать: мол, если кто и осужден, то сам виноват, надо было сидеть тихо...

На пойму таких. Ведь ради всех нас — в том числе и их — поднимали голос за лучшую жизнь узники совести. И именно молчание большинства позволяет властям творить беззаконие. Пора уже всем проснуться и понять: если не бороться (разумеется, мирными средствами) за лучшее завтра, то оно никогда не наступит.

Разве можно мириться, что уровень жизни в стране все время падает, а наши власти озабочены не этим, а поддержкой диктаторских режимов в иных странах? Что чинится издевательский Суд над замечательным и заслуженнейшим человеком — Василием Константиновичем Старовойтовым? Что каждый, кто отваживается высказать мнение, не совпадающее с официальным, может оказаться под угрозой?

Пока у нас будут судить защитников Отечества и кормильцев страны, борцов за справедливость и лучшее будущее, а большинство — молчать, ничего у нас не переменится! Я постоянно хожу на митинги и всякий раз огорчаюсь: почему так мало народу собирается?

Вот если бы на улицу вышло, скажем, не пять, а пятьдесят тысяч человек, то, уверен, власти лучше услышали бы наш голос. А сидя дома ничего не добьешься.

С уважением —

Валерий ГАЙСАРОВ.

Минск.

Рацыяналізатару прысвоена ганаровае званне

Начальніку хімічнай лабараторыі Віцебскага вытворчага аб'яднання "Электравымяральнік" **Валянціне Мікалаеўне ДЗЬЯЧЭНКА** прысвоена ганаровае званне "Заслужаны рацыяналізатар Рэспублікі Беларусь". Гэтага звання яна ўдастоена за шматгадовую плённую рацыяналізатарскую дзейнасць.

БелТА.

Малоизвестные страницы

Белорусская Жанна д'Арк

Вероломный захват царскими войсками белорусских земель в конце XVIII века и присоединение их к Российской империи вызвали на Беларуси мощное освободительное движение. Одним из таких выступлений было ноябрьское восстание 1830—1831 гг., которое началось в Польше и перекинулось на Литву (**Прим.** — тогда под Литвой подразумевалась Беларусь).

Символом мужества и самоотверженности повстанцев стала белорусская фольклористка и поэтесса Эмилия Плятэр с Витебщины (имение Ликсна). С младенчества, девчонкой, она увлекалась верховой ездой, охотой, научилась очень метко стрелять. А еще большим ее увлечением была народная поэзия. К сожалению, фольклорные записи Эмилии не сохранились. Не дошли до нас и ее стихи, которые она писала на родной белорусской мове. Только две строки подал в своих воспоминаниях друг их семьи.

Когда началось ноябрьское восстание, она, не задумываясь, встала в ряды борцов за освобождение своей родины от российской тирании. Хорошее знание народа, уважение простого крестьянина-белоруса помогли ей очень быстро собрать большой повстанческий отряд — около 400 человек. Одевшись юношей, Эмилия возглавила собранное ею повстанческое войско, приняв таким образом участие в кровавых боях на Витебщине и Вилейщине, где показала пример мужества и отваги. 23 декабря 1831 года, когда ей было всего 25 лет от роду, она погибла в бою смертью храбрых.

Весть о героизме бесстрашной литвинки, новой Жанны д'Арк, разлетелась по всему миру. В Париже ставился спектакль, где главной героиней была Эмилия Плятэр. Ей посвятили свои стихи французские, немецкие, итальянские, английские, венгерские, польские поэты. Художники писали с нее картины. Не мог обойти ее вниманием и земляк-литвин Адам Мицкевич, чьи произведения имеют ныне статус классики. Жаль, что не все граждане Республики Беларусь подозревают о существовании в нашей истории своей, белорусской Жанны д'Арк.

Вечная слава героям, отдавшим жизнь в боях за Родину!

Александр ШУСТОВСКИЙ.
г.Борисов.

Смех смехом...

Падение в "бездну Призов и Премий"

Как иногда хочется знать то, что не все знают! Или самому услышать об одном открытии, которое совсем недавно сделал Генеральный директор национальной киностудии "Беларусьфильм" Сергей Петрович Лукьянчиков. Оказывается, в прошлом году руководимая им студия делала фильмы просто "для кассы", а скоро возьмется и за "высокое" кино...

У директора и настроение хорошее, потому что "полностью реализовали производственный план". Это только доверчивые зрители думают, что в кино результаты видны на экране. Наивные, не все так просто...

...В тот день на исходе минувшего года в Минске лежал пушистый снег, а на студии "Беларусьфильм" весело кипела работа. Готовились к премьере фильма "Три женщины и один мужчина". Молодцы, вовремя успели, лирическую комедию сделали. А то народу давно уже смеяться хочется — хотя бы полтора часа в год... Хмурые какие-то все ходят. Но все равно доверчивые...

Премьера, как водится в таких случаях, началась с представления главных действующих лиц и исполнителей. Тут блеснул мастерством ведущий премьеры Александр Васильевич Ефремов. Как здорово и ловко представил он Генерального директора: "Лауреат бездны международных Призов и Премий!"

Хочется воскликнуть словами классика: "Ай да Сашка, ай да...!" И сказать, как в известной рекламе, словами русской императрицы:

— Звезду Александру Васильевичу!

А фильм режиссера В.Дудина и оператора Ю.Марухина оказался и впрямь необыкновенный. Обычный люди смотрят. А при показе этого так и хотелось отвернуться от экрана. Как только камера, подвластная авторской мысли, взмывала над нашим любимым городом, почему-то предательски тряслось изображение. Когда же изображение становилось на место, желание стыдливо отвести глаза все равно почему-то не исчезало. Видимо, по причине безвкусицы и бессмыслицы происходящего на экране, где никто толком не знает, что он делает и что должен делать. Режиссер почему-то бегает с сумкой в массовке в аэропорту, директор фильма танцует в кадре и "старательно" работает на камеру, автор сценария аж из Москвы прилетел, чтобы бездарно сняться в эпизоде...

Пошловато как-то все выглядит и до боли провинциально.

"Затейники" премьеры явно схитрили: им бы фильм в начале показать, а потом уж выйти к доверчивому зрителю.

После такого зрелища даже лента "Маленький боец" того же "Беларусьфильма" выглядит откровенно непритязательно. И потому — честнее. Но честность эта уж очень неинтересна и архаична по киноязыку. На дворе 1999 год, и так снимать непозволительно даже таким опытным мастерам, как Маргарита Касымова. Самое неожиданное в этой ситуации то, что именно ее фильм представлял студию на кинофестивале "Листопад-98". Вот уж действительно любовь зла... Это я о директорской любви к такому "товару".

Тиражирование посредственности — отличительная черта всего белорусского киногода, и в этом процессе больше всех отличился сам "лауреат бездны Призов и Премий". Именно он вложил сэкономленные студией последние деньги в шедевр пошлости "Три женщины и один мужчина", рассчитывая при этом на кассовый успех сего творения. Такие шуточки с современным зрителем уже не проходят, и не вернуть нам затраченных денег, не получить горячо любимых призов...

А как лихо работали над фильмом "Кроткая"! Режиссера назначили, кинопробы просмотрели, актрису утвердили... И — вперед! Быстро работали, старательно: Петербург отсняли в Бобруйске, все остальные мелочи — в Минске. А как только посмотрели вместе с генеральным — тишина. А на первых лицах такая задумчивость появилась, строгость. Послышалось: "Неправильная актриса!"

Так ведь раньше почему было не подумать? Съемочная группа тут же побежала искать "правильную", дирекция — виновных... Их нашли сразу, в самой съемочной группе. Ими оказались все, кроме... режиссера. [illegible] миллиардов рублей. Успех очевиден. Эксперимент завершен. И можно, кротко опустив глаза, списать эти жалкие 5 миллиардов... Не получается — ничего, не будем расстраиваться. Съездим куда надо, попросим — еще дадут. Деньги-то не наши и не их, чего жалеть? Подумаешь, у обнищалых налогоплательщиков взяли. Так они постараются, еще заработают...

Если сравнить директорскую деятельность за прошлый год с шахматной партией, то зря он надеялся на пешечный успех в "атаке Лукьянчикова". Зевнув аж три фигуры, чудом уберег ферзя, да и то только потому, что вначале не обращал на эту фигуру внимания. Это я о режиссере Елене Трофименко, которая сняла картину "Падение вверх". Никто и не догадывался, что название картины получит дополнительный смысл по результатам творческого года. Вся остальная продукция падала в сторону "бездны Призов и Премий". А Елене все-таки удалось вырваться из плотного окружения посредственности и сделать фильм, который никак не сможет "упасть вниз" — потому что он талантлив.

Но... талант раздражает тех, у кого его нет. И даже тех, у кого есть деньги, но нет таланта. А если, кроме таланта, есть еще и своя художественная позиция, это становится опасным для Главного художественного мнения студии. И если свое мнение еще и публично высказано, начинаются "штрафные санкции".

"Лауреат бездны Призов и Премий" настолько уверен в своей художественной непогрешимости, что может играть свою партию и без ферзя... Только это бывает недолго, противник ведь тоже что-то соображает!

...Еще и у товарища В.Гостюхина большие претензии к автору фильма Елене Трофименко: хотя он снял свой "Ботанический сад" гораздо раньше, но почему-то считает, что его фильм оказался не слишком удачным лишь потому, что к нему не дошли деньги от сметы "Падения вверх". Товарищ не понимает, что Генрих VIII никак не может предъявить претензий Генриху XIX за растрату казны. "Ботанический сад" так и не смог что-либо соискать даже на фестивалях среди единомышленников.

Кстати, о фестивалях.

Они стали укомплектовываться и проводиться у нас по странным признакам: то по половым, то по религиозной принадлежности, то по месту жительства и даже... по общности происхождения. Что такое, скажем, фестиваль женского кино, православных фильмов или фестиваль фильмов славянских народов? Свет такого не видывал! Эта классификация настолько позорна, что предполагает... внутренний расизм фестивальных организаторов. А что если среди "чистых соборных" славян в съемочной группе работает, скажем, татарин или еврей? На какой же из таких фестивалей представлять фильм?

Подобные фестивали напоминают полузабытую картину в Георгиевском зале Кремля, где члены Политбюро трясущимися руками цепляли друг другу награды и лобызались от нахлынувших чувств. Самонаграждение — это та же частица пошлости и безвкусицы.

И незачем белорусскому кино стремиться в эту "бездну Призов и Премий". Надо работать с полной творческой отдачей и с чистым сердцем идти к зрителю.

Александр ЧЕРТОВИЧ.

Зеркало

СНГ

Концепция реформирования Содружества, как ожидается, будет обсуждена в марте на заседании глав государств

Концепция реформирования структур СНГ будет обсуждена, как ожидается, в марте на заседании Совета глав государств Содружества.

Об этом сообщил журналистам в Москве первый вице-премьер РФ Вадим Густов.

По его словам, ранее предполагалось провести заседание Совета глав государств 26 февраля, но его перенесли, скорее всего, на март.

В рамках реформирования управленческих структур СНГ предполагается сократить численность чиновников с 2340 человек до 600—700.

Как сообщил В.Густов, в настоящее время идет согласование новой схемы управленческих структур СНГ, подготовленной с участием исполнительного секретаря СНГ Бориса Березовского.

Согласно реформе, предполагается значительно сократить количество существующих сейчас координационных структур в СНГ. Сейчас их насчитывается 55.

Предполагается, что будет существовать и напрямую подчиняться президентам аппарат, обеспечивающий работу Совета глав государств СНГ. Все остальные структуры аппарата, обеспечивающего работу Совета глав правительств и другие интеграционные структуры, будут объединены в одну. "Кто ее возглавит — Березовский или кто-то другой — это уже иной вопрос", — отметил В.Густов.

Между тем в исполнительном секретариате СНГ корреспонденту "Интерфакса" пока официально не подтвердили факт переноса запланированного ранее на февраль саммита лидеров Содружества.

Хорошо осведомленные круги в Кремле сообщили "Интерфаксу", что, по неофициальным данным, новая встреча глав государств стран СНГ может состояться в Москве в марте.

Новую структуру органов СНГ обсуждала в начале недели в Минске рабочая группа по вопросам реформирования структуры Содружества.

Участникам заседания были предложены проекты решений о разграничении полномочий между Советом глав государств (СГГ) и Советом глав правительств (СГП) Содружества, механизм реализации решений СГГ и СГП и положение о Совете министров иностранных дел СНГ.

Как сообщили "Интерфаксу" в штаб-квартире Содружества, предлагаемая новая структура СНГ включает в себя Совет глав государств, Совет глав правительств, Совет министров иностранных дел, Экономический совет, Совет министров обороны, Совет командующих пограничными войсками, Межпарламентскую ассамблею и Экономический суд.

В качестве единого постоянно действующего исполнительного и координирующего органа Содружества предлагается образовать Исполнительный комитет во главе с председателем, который будет назначаться Советом глав государств на трехлетний срок.

В новинку

Первые романы на Интернете

Благодаря цифровой печати и Интернету издательству CyLibris удается публиковать около двадцати новых романов в год по доступной цене. Для издательств, работающих по старинке, эта задача не по силам.

Только за 1998 год было опубликовано 56 новых романов. Для издательства это было довольно рискованным предприятием. Ведь книга в 300 страниц тиражом 3000 экземпляров обходится примерно в 60.000 франков (10.000 долларов) — при том что речь идет о малоизвестном авторе.

Несмотря на трудности, издательству CuLibris, которое основали в 1996 году девять специалистов по издательскому делу и новым информационным технологиям, удается каждый год публиковать около двадцати новых авторов. "Мы не печатаем книги за счет авторов, — объясняет директор CyLibris Оливье Генон. — При издательстве существует читательский комитет, и мы подписываем с автором контракт в полном порядке и должной форме".

На сегодняшний день лучше всего расходится фантастический роман Филиппа Ярда "Арфах". Издательство работало целый год над его выпуском, внося изменения. Единственная забота CyLibris — обязательное депонирование. Предприятие не может знать заранее, каким тиражом выйдет новая книга. На это есть своя причина. Ведь книги печатаются по заказу...

"Благодаря цифровой печати публикация первого романа обходится примерно в 1000 франков за небольшой резерв в 20 книг, — говорит Оливье Генон. — Таким образом, у нас не бывает нераспроданных томов, и затраты на производство и постоянные издержки сведены до минимума". Цифровая печать, для которой используются большие лазерные принтеры, стоит посредине между фотокопией и офсетной печатью. При этом качество выпускаемой продукции не уступает традиционным изданиям: двухсторонняя печать форматом А5, солидный переплет. К тому же книга получается гибкая. "За один день, — продолжает директор CyLibris, — мы можем напечатать три экземпляра одной книги, затем два экземпляра другой и, если понадобится, сотню экземпляров третьей". Офсетная печать же выгодна только в том случае, если произведение издается тиражом в несколько тысяч экземпляров.

Золотой дождь из премий

С авторами CyLibris вы можете познакомиться на Интернете (http://www. edition-cylibris.fr или же http://www.cylibris.com). Эта услуга предоставляется бесплатно. Ежемесячно ею пользуются около 1500 человек. Если же какой-либо писатель вас заинтересует, вы сможете заказать его книгу за скромную плату (60—90 франков, плюс оплата доставки на дом).

Пользователь Интернета может прочитать три отрывка из каждого произведения, предоставленного в каталоге. Там же дается краткая справка об авторе и его книге. За три года существования CyLibris продало более 1000 книг. В планах издательства на ближайшее будущее — новое оформление адреса на Интернете, а также открытие рубрики "африканская литература". Предприятие пока еще не рентабельно (для этого необходимо продавать как минимум 100 книг в месяц). Но его работа не осталась незамеченной. Издательство получило немало наград. Среди них — приз, присужденный Главным управлением французского языка (DGLG) при Министерстве культуры, и почетная грамота, выданная молодым предприятием, специализирующимся на продаже по почте через Интернет.

А если завтра какая-нибудь из книг получит громадный успех? Сможет ли маленькое издательство обеспечить всех желающих? "Мы это предусмотрели, — утверждает Оливье Генон. — Издательство может обеспечить крупные тиражи с помощью нашего партнера — издательства в Бресте (есть такой город во Франции. — **Ред.**), которое печатает как традиционным способом, так и цифровым. Для карманных изданий мы заключим договор с обычным издательством".

Эммануэль ТЕВЕНОН.

(Материал подготовлен при содействии Посольства Франции в Беларуси.)

Стоп-кадр

Милан.

Александр Сычев — заместитель председателя ЭКОСОС

В штаб-квартире ООН в Нью-Йорке прошла организационная сессия Экономического и Социального Совета ООН (ЭКОСОС) 1999 года.

На втором заседании сессии Постоянный представитель Республики Беларусь при ООН Александр Сычев был избран на должность заместителя председателя ЭКОСОС на второй срок подряд. Кандидатура Постоянного представителя Беларуси была одобрена и предложена Совету Восточноевропейской региональной группой.

На заседании Совет консенсусом также утвердил повестку дня основной сессии 1999 года. Перед участниками сессии выступил Генеральный секретарь ООН Кофи Аннан.

В Беларуси всегда рады "Помощи Эрика"

Уже более девяти тонн гуманитарных грузов поступили в нынешнем году в Беларусь от шведской благотворительной организации "Помощь Эрика". А на днях 24 ее активиста сами приехали в нашу страну, чтобы увидеться с теми, кому они помогают.

На встрече в Белорусском обществе дружбы и культурной связи с зарубежными странами руководитель шведской делегации Уве Класон заявил о готовности принять в 1999 году на оздоровление 300 белорусских детей, страдающих онкологическими заболеваниями. Предварительная договоренность об этом была достигнута ранее.

Галина ШАРАЕВА.

У час тэрарыстычных актаў у Ташкенце супрацоўнікі беларускага пасольства не пацярпелі

У час тэрарыстычных актаў у Ташкенце, якія адбыліся раніцай 16 лютага, супрацоўнікі беларускага пасольства не пацярпелі. Аб гэтым БелТА паведаміў Кірыл Гром — консул нашай краіны ва Узбекістане.

Дыпламат расказаў, што выбухі адбыліся ў цэнтры сталіцы каля гасцініцы "Інтэркантыненталь", у будынках Кабінета Міністраў і Нацыянальнага банка, непадалёку ад якіх знаходзіцца і пасольства Беларусі. У прыватнасці, адзін з іх прагрымеў за трыста метраў ад пасольства. Аднак ні супрацоўнікі, ні будынак не пацярпелі, выбуховай хваляй выбіта толькі некалькі аконных шыб.

Пасольства працягвае працаваць па звычайным графіку. Разам з тым супрацоўнікі беларускай дыпламатычнай місіі падзяляюць гора народа Узбекістана: ад выбухаў загінула мірнае насельніцтва. Паводле ўдакладненых афіцыйных даных, паведаміў дыпламат, загінула 13 чалавек, 128 паранены.

Аляксандр ЛЮШКЕВІЧ.

Борис в Вашингтоне

(театральная жизнь не нашей столицы)

Постановка известной русской оперы М.Мусоргского "Борис Годунов" состоялась на сцене Вашингтонской оперы. Нельзя сказать, что эта опера стала гвоздем сезона. Пласидо Доминго, художественный директор Вашингтонской оперы и мировая знаменитость, в ней не был задействован — как говорится, не его репертуар. Однако, несомненно, Борис привлек к себе внимание местной образованной публики — постоянных завсегдатаев театра из представителей среднего и высшего класса, художественной элиты, а также многочисленных гостей американской столицы. Возможно, среди них были и представители зарубежных посольств, включая Российское (белорусский посол по понятным причинам в Вашингтоне отсутствует). Мне лично посчастливилось попасть на оперу бесплатно, по пригласительному билету, любезно предоставленному американскими коллегами. По их мнению, постановка этой оперы должна была мне помочь разобраться в том, какой предстает Россия в глазах американцев. Именно этими представлениями о России мне бы хотелось поделиться с родным белорусским читателем.

Опера имела успех. Вряд ли история смутного времени государства Российского столь интересовала зрителей — премьера оперы практически совпала с кульминацией затянувшегося на целый год дела об импичменте президента Клинтона, которое, бесспорно, все это время было ближе сердцу любого американца, чем театральные муки больной совести российского самодержца. И тем не менее опера звучала чрезвычайно современно: на фоне нынешнего углубляющегося российского финансового кризиса, непрекращающихся раздоров борьбы за власть в верхах, шокирующих репортажей американских газет о наступающем голоде и угрозе распада России история царя Бориса и польского похода на Москву самозванца Лже-Дмитрия били в самую точку. Остается только гадать, каким образом руководство Вашингтонской оперы сумело так точно заранее (более чем за год) подгадать время для постановки Бориса (уж не Госдеп ли давал им консультацию, предвидя августовский 1998 года кризис?).

Как принято, опера шла на языке оригинала (на русском), что создавало немалые трудности для певцов. Порою без субтитров вообще нельзя было разобрать, что они поют. Однако "бегущая строка" на английском, так же широко принятая в американских театрах, позволяла всем без труда следить за ходом действий, наслаждаясь первоклассным пением исполнителей и живо и непосредственно реагируя на отдельные сцены. Так, зал разразился бурными овациями в сцене "пития монахов" в корчме (монахи пили прямо из бочонка). Горячий отклик у зрителей нашла любовная "сцена у фонтана", когда гордая Марина Мнишек пропела: "Хочу сесть царицей в Москве".

Постановка отличалась размахом. Собственно, это была постановка Андрея Тарковского, сделанная им для королевского Лондонского оперного театра Ковент Гарден в 1983 году и перенесенная на сцену Вашингтонской оперы. И декорации, и костюмы были доставлены из Лондона. Исполнители были приглашены специально для этого спектакля из разных стран и театров мира, включая В.Щвеца (крестьянин) и С.Алексашина (Пимен) из России. Бориса пел американец Сэмюэль Рэйми.

Опера как бы распадается на две части. Первый акт: Россия конца XVI — начала XVII века, страдающая от междоусобиц в борьбе за власть, ожидающая перемен к лучшему. Простой люд голодает и ропщет на бояр, надеется на хорошего царя. Не забыта и литовская граница. Вопрос о ее нелегальном переходе, как свидетельствует история, достаточно остро стоял уже в те далекие времена. Впрочем, беглому монаху Гришке Отрепьеву удалось не только благополучно убежать от российских пограничников, но и быстро завоевать расположение соседей-поляков. Второй акт во всей красе и пышности показывает роскошную жизнь польской знати, резко контрастируя с московскими сценами, где даже царские палаты Бориса выглядели весьма убого в сравнении с апартаментами Марины Мнишек. Что же, Запад всегда был Западом, даже 400 лет назад.

Главным действующим лицом в постановке Тарковского оказался не царь Борис, который страдает сначала от мук совести, затем от страха и болезни, появляясь перед Думой босым и почти раздетым, а российский люд. Массовые сцены просто потрясают своей выразительностью. Их идеологический подтекст прозрачен: российский бунт способен смести любую власть, он страшен. Судьба же страны, ее будущее вызывают тревогу и сомнения. Опера кончается на драматической ноте. Лже-Дмитрий и польские войска идут завоевывать Москву. Огромная нищая толпа застыла в нерешительности перед своим будущим. Звучат известные слова юродивого: "Плачь, русский люд, голодный люд!"

Если отвлечься от чисто художественных характеристик, опера действительно в значительной мере отражает сегодняшние расхожие американские стереотипы о том, что представляет собой Россия. Лейтмотивом звучала мысль о постоянной смуте, беспорядках на Руси и ее необустроенности для "нормальной жизни". Вся постановка как будто посылает зрителю сигнал: такой бедной и непредсказуемой стране нельзя ничем помочь. Не знаю, находились ли в зале представители Мирового банка или Международного валютного фонда. Их стоило бы пригласить на эту постановку. Возможно, увидев последствия голодного русского бунта на сцене, эти господа сжалились бы и предоставили России новые кредиты. Правда, эффект мог бы быть и обратным: уж очень безрадостными и пессимистичными выглядели и россияне, и сама ситуация — жестокая борьба за власть и нескончаемые распри бояр в Думе, постоянные "неудачи" с царями и "проблемы" с соседними государствами, голод и бунт...

Впрочем, это уже сюжет далеко не театральный.

Лариса ТИТАРЕНКО.

Лявон БАРШЧЭЎСКІ, кандыдат філалагічных навук,
Валянцін МАЗЕЦ, кандыдат гістарычных навук

БНР пачыналася з Мінска, БССР — з Расіі

Калі на нашай вуліцы свята, альбо Развагі з нагоды двух юбілеяў

(Працяг. Пачатак у №29.)

17 мая 1918 года пры Народным Сакратарыяце фарміруецца Стратэгічная камісія для вызначэння дакладных стратэгічных межаў Беларусі з суседнімі дзяржавамі. 14 ліпеня 1918 года газета "Вольная Беларусь" паведамляла, што "Народны Сакратарыят Міжнародных спраў заканчвае падрабязную карту Беларусі паводлуг этнаграфічнага, гістарычнага і дзяржаўнага прынцыпу". І ўжо ў верасні 1918 года рэдакцыя часопіса "Варта" падрыхтавала да выпуску новую карту Беларусі на беларускай мове ў двух выданнях: вялікую і памерам з паштоўку.

З пытаннем тэрыторыі і дзяржаўнай мяжы цесна звязана пытанне аб грамадзянстве.

Прымаючы Устаўныя Граматы, Народны Сакратарыят абавязаўся бараніць правы і інтарэсы грамадзян Беларускай Рэспублікі. Як вядома, згодна з умовамі Брэсцкага міру немцы лічылі Беларусь часткай Савецкай Расіі. Нямецкія ўлады затрымлівалі жыхароў Беларусі, якія служылі раней у расійскім войску, не прапускалі іх на радзіму, накіроўвалі ў лагеры для ваеннапалонных. Для таго, каб ва ўмовах вайны і акупацыі абараніць інтарэсы беларусаў, Народнаму Сакратарыяту неабходна было давесці акупацыйным уладам, што мясцовае насельніцтва з'яўляецца грамадзянамі БНР. І пасля перамоў з немцамі было дасягнута пагадненне аб прызнанні імі рэгістрацыйных дакументаў БНР.

Народны Сакратарыят прыняў спецыяльную інструкцыю, згодна з якой правеў рэгістрацыю грамадзян БНР, каб бараніць інтарэсы беларусаў ад памкненняў суседзяў разглядаць Беларусь як нічыйны матэрыял. У 1918 годзе ў славянскай друкарні Язэпа Галеўскага ў Берліне быў выпушчаны **агульнаграмадзянскі пашпарт Беларускай Народнай Рэспублікі** (АР БАН Літвы, ф. 21, спр. 2094, арк 12). Пашпарт складаўся з 12 старонак, на яго вокладцы была выява дзяржаўнага герба Беларускай Народнай Рэспублікі — "Пагоні". У пашпарце адзначаліся дата і месца нараджэння, падданства, асаблівыя прыкметы: колер валасоў і вачэй, рост. Пашпарт можна было выкарыстоўваць для паездкі за граніцу, тут меліся адмысловыя старонкі для таго, каб ставіць адзнакі аб уездзе і выездзе. Захаваліся пашпарты са светла-ружовымі і цёмна-сінімі вокладкамі. Афіцыйнымі ўрадавымі асобамі БНР выкарыстоўваліся таксама дыпламатычныя пашпарты.

У ліпені 1918 г. у сувязі з выданнем на Украіне Закона аб грамадзянстве вялікая колькасць беларусаў у Адэсе падала заявы пра тое, што яны лічаць сябе грамадзянамі БНР. Беларускае консульства ў Адэсе на чале са Сцяпанам Некрашэвічам зарэгістравала каля 16 тысяч грамадзян-беларусаў: выдала ім пашпарты, бараніла іх палітычныя і маёмасныя правы (Звон. 1919. 17 кастрычніка). У снежні 1919 г. быў прыняты і **Закон аб грамадзянстве Беларускай Народнай Рэспублікі, у якім адзін з пунктаў вызначаў, што** ***двайное грамадзянства лічыцца "дзяржаўнай здрадай".***

Увесь час, пра які тут ідзе гаворка, Рада БНР настойліва дамагаецца прызнання незалежнасці Беларусі з боку Нямеччыны. Яшчэ 27 лютага 1918 года Народны Сакратарыят падае Вышэйшаму германскаму камандаванню мемарандум, дзе паказвае сутнасць і памеры беларускага нацыянальнага руху і спрабуе высвятліць адносіны немцаў. Мемарандум застаецца без станоўчага адказу. У красавіку 1918 года Народны Сакратарыят пасылае мемарандум германскаму рэйхсканцлеру, у якім паведамляе аб прыняцці Другой і Трэцяй Устаўных грамат, дыпламатычна просіць прызнаць незалежнасць БНР, а таксама перагледзець тыя пункты Брэсцкага дагавору, якія датычаць Беларусі. У адказ на гэты мемарандум Рэйхсканцлер "даў знаць Народнаму Сакратарыяту Беларусі, што Берлін разглядае Беларусь як "частку Савецкай Расеі" і паводле Берасцейскага Дагавору *"без Ураду Леніна пытанне сам вырашыць не можа: гэта значыць прызнаць новабудаванае Беларускае Гаспадарства"* (Варонка І.Я. Беларускі рух ад 1917 да 1920 году. Коўна, 1920. С.12).

Трэба сказаць, што Нямеччына не прызнавала незалежнасці БНР таксама пад уплывам польскіх сіл, пра што сведчаць адпаведныя дакументы. Немцы хацелі прапанаваць Польшчы землі Гарадзеншчыны і часткі Міншчыны ўзамен за адмову ад прэтэнзій Польшчы на Познаньшчыну. У сувязі з гэтымі планамі вядомы дзеяч беларускага нацыянальнага руху, ініцыятар абвяшчэння незалежнасці Беларусі Антон Луцкевіч у лісце да імперскага канцлера адзначае: "Белорусское общество обращается к центральным державам с просьбой, чтобы этнографические границы Белоруссии, вполне точно установленные научными исследованиями, была защищена от польских посягательств. Белорусы отдают себе полный отчет в том, что жизненные интересы их края заставляют их стремиться к единению не с востоком, а с западом. *Только входя в западноевропейскую экономическую систему, Белоруссия может рассчитывать на быстрое экономическое развитие свое.* Однако это тяготение к западу не мирится с разрешением вопроса об оккупированной Белоруссии на почве аннексии ее Германской империей. Поэтому *белоруссы единственной формой своего политического существования, обеспечивающей возможность хозяйственно-экономического прогресса, считают политическую независимость."*

Такім чынам, Брэсцкі мір і іншыя лёсавызначальныя падзеі канца 1917—1918 гадоў паскорылі палітычнае самавызначэнне Беларусі.

Абвяшчэнне незалежнасці Беларусі было гістарычнай заканамернасцю, лагічным працягам барацьбы за рэалізацыю ідэі нацыянальнай дзяржаўнасці. Устаўныя Граматы, прынятыя беларускімі дзеячамі, з'явіліся канстытуцыйнай асновай будуемай дзяржавы, насілі дэмакратычны характар. У якасці важнейшых задач сваёй дзейнасці Рада вылучыла з'яднанне ўсіх беларускіх зямель у адно цэлае і прызнанне незалежнасці БНР на міжнароднай арэне. Беларускія палітыкі прыкладвалі ўсе свае намаганні, каб як найлепш выкарыстаць усе прадстаўленыя магчымасці для ажыццяўлення беларускай дзяржаўнасці. Гэтай задачы і падпарадкоўваліся ўсе іншыя.

У 1918 годзе, па сутнасці, *і прадвызначалася будучыня беларускага народа.* Нямецкая акупацыя не магла быць вечнай. Ва ўмовах гэтай акупацыі Рада БНР і Народны Сакратарыят з'яўляліся па сутнасці адзіным цэнтрам на Беларусі, які актыўна дзейнічаў, згуртоўваў патрыятычныя сілы, бараніў нацыянальныя інтарэсы народа. Дарэчы, якія цынізм праяўляюць бальшавіцкія гісторыкі, калі імкнуцца, з аднаго боку, абвінаваціць дзеячаў БНР як здраднікаў, якія "хацелі аддаць Беларусь кайзераўскай Нямеччыне", а з іншага боку, апраўдваюць заключэнне тымі самымі бальшавікамі Брэсцкага міру: маўляў, гэта быў толькі тактычны ход "мудрых ленінцаў", якія ведалі, што кайзераўская ўлада там хутка пацерпіць крах. Але ж чаму не маглі быць гэткімі самымі мудрымі заснавальнікі БНР, чаму яны не павінны былі прадбачыць хуткага краху Другога Рэйху?

Але вернемся зноў да гістарычных падзеяў 1918 года. Агульнавядома, што асвета і культура з'яўляюцца самымі магутнымі фактарамі нацыянальнага адзінства, імі ствараецца духоўная моц народа, акрэсліваюцца ідэалы народа і гартуецца воля ў іх дасягненні.

У красавіку 1918 года на пасяджэнні Народнага Сакратарыяту была прынятая пастанова, паводле якой беларуская мова абвяшчалася дзяржаўнай і абавязковай мовай Рэспублікі. У пастанове адзначалася таксама: *"Нацыянальным меншасцям дазвалялася карыстацца сваёй мовай у афіцыйных зносінах з дзяржаўнымі ўстановамі. Усе акты, дакументы і перапіска ўрадавых устаноў павінна весціся на дзяржаўнай беларускай мове"* (ДА Літвы, ф. 582, воп. 1, спр. 1, арк. 34). Пачаўся пераход на беларускую мову ў дакументацыі прыватных устаноў, гаспадарчых прадпрыемстваў. Ды й сам акт абвяшчэння ўрадам БНР беларускай мовы дзяржаўнай сведчыў аб незнішчальнасці душы народа нават у самых цяжкіх абставінах паланізацыі і русіфікацыі.

Разам з адраджэннем мовы даволі востра паўстала задача іншая, ад якой у значнай ступені залежала існаванне беларусаў як нацыі. Такой праблемай было *вяртанне на Беларусь культурна-гістарычнай спадчыны,* эвакуіраванай у ходзе першай сусветнай вайны. З намечаных да аддачы месцаў разам з тэхнічнымі прадпрыемствамі, якія сапраўды можна было лічыць ваеннай здабычай, вывозіліся губернскія і павятовыя адміністрацыйныя ўстановы з усімі іхнімі справамі і архівамі, публічныя бібліятэкі, музеі, школы.

Антон Луцкевіч пісаў у сувязі з гэтым: *"Мімаволі думалася тады: для чаго гэта робіцца, каб ўратаваць ад знішчэння? Дык жа рускія арміі спакойна пакідалі гарады і яны даставаліся немцам без бою, не знішчанымі! Каб не пакінуць "непрыяцелю" дабычу? Дык якую ж дабычу маглі станавіць сабою канцэлярыі і архівы ўсякіх устаноў альбо тысячы школ з іх падручнікамі, пісанымі па-руску, а не па-нямецку, з фізічнымі і іншымі кабінетамі, якія пэўна ж немцы не лічылі бы сваёй "дабычай"?"* (Беларускі шлях, 1918, 16 чэрвеня). Расійскі ўрад рабіў гэта, на нашу думку, з наступных меркаванняў. Гвалтоўная эвакуацыя культурных каштоўнасцяў праводзілася з мэтай перашкодзіць і замарудзіць фармаванне самастойных нацыянальных арганізмаў, пазбаўляючы тым самым іх вялікага культурнага пласту, гістарычнай спадчыны.

У Петраградзе знаходзілася бібліятэка Храптовіча і калекцыя Віленскага ўніверсітэта. Яшчэ 17 лістапада 1917 года прадстаўнікі Беларускай Рады ў Петраградзе Варонка, Жылуновіч і Будзька звярнуліся да народнага камісара асветы Савецкага ўраду з просьбай аднавіць дзейнасць Віленскага ўніверсітэта ў Полацку (НА РБ, ф. 62, воп.1, спр. 195, арк. 66). Але на гэты конт у бальшавікоў меліся свае планы, і калекцыі Віленскага ўніверсітэта былі вывезеныя на Украіну. А прадстаўнік Польскага камітэту Лядніцкі вывез у Польшчу шмат беларускіх рэчаў вялікага культурна-гістарычнага значэння, якія трапілі ў Петраград падчас эвакуацыі з Вільні, Гродна і Беластоку (Всебелорусское эхо. 1918. 29 июля).

2 ліпеня 1918 года намеснік старшыні педагагічнага савета настаўніцкага інстытута Каранеўскі звярнуўся да старшыні Народнага Сакратарыяту з просьбай перавесці інстытут у Мінск (НА РБ, ф. 62, воп.1, спр. 193, арк. 221). 19 верасня прадстаўнікі інстытута прыехалі ў Мінск шукаць памяшканне. Неўзабаве інстытут аднавіў сваю дзейнасць ў Мінску. Рэктарам настаўніцкага інстытута быў назначаны Вацлаў Іваноўскі (Гоман. 1918. № 76). Але большасць навучальных устаноў, вывезеных у час вайны з Беларусі, так і не была вернутая на радзіму, гэтак як, натуральна, не была вернутая іх маёмасць — бібліятэкі і г.д.

У верасні 1918 года заснавальнікі таварыства "Бацькаўшчына" Варонка, Езавітаў, Крэчэўскі, Бялевіч і Цвірка-Гадыцкі аднавілі дзейнасць "Беларускага таварыства апекі літаратуры і гісторыі", якое магло супрацьстаяць памкненням польскіх калекцыянераў, якія спусташалі беларускія скарбніцы (НА РБ, ф. 62, воп. 1, спр. 166, арк. 183).

Важнай сферай дзейнасці Народнага Сакратарыяту было адраджэнне беларускай нацыянальнай школы. **"Школы і толькі школы — залог нашага дабрабыту і нацыянальнага існавання нашай будучыні",** — падкрэсліваў Алесь Гарун (Беларускі шлях, 1918. №38). На шляху адраджэння беларускага школьніцтва сустракаліся вялікія цяжкасці. Па-першае, адчуваўся востры недахоп настаўнікаў. Трэба было ў першую чаргу адкрыць беларускія настаўніцкія курсы, якія рыхтавалі б свядомых у беларускай справе настаўнікаў. Народны Сакратарыят добра разумеў гэта. Адзін з сяброў Рады БНР Аляксандр Мікітавіч Уласаў адзначаў: *"Маршалак прасветы беларускай дзяржавы павінен далей радзець і кіраваць народнай прасветай, выдумаўшы мудрую сістэму, каб школы беларускія раслі, як грыбы, і Беларусь зрабілася Еўрапейскай дзяржавай. Няхай мы і збанкрутуем, выдаючы шмат грошаў на школу, але гэтае банкруцтва ў 10 разоў вернецца праз 3—4 гады"* (Беларускі шлях. 1918. №95). Адкрыццё беларускіх нацыянальных школ мела вялікае значэнне, **бо школы, якія раней знаходзіліся ў чужых руках, зясільвалі, нішчылі нацыю, не давалі ёй развівацца.**

І на пачатку 1918 года толькі на Віленшчыне і Гарадзеншчыне дзейнічала ўжо 89, а да канца года на тэрыторыі БНР было адкрыта да 350 беларускіх пачатковых школ (Спадчына. 1992, № 1. С. 71). Плённа працавала Свіслацкая настаўніцкая семінарыя: з 15 кастрычніка 1916 года па 15 лістапада 1918 года тут былі падрыхтаваны 144 настаўнікі для беларускіх школ. 3 красавіка 1918 года Народным Сакратарыятам Асветы БНР былі адкрыты курсы беларусазнаўства. Алесь Гарун адзначаў: "Дагэтуль мы вучылі шмат усяго нам зусім непатрэбнага, толькі не вучылі свайго, бацькоўскага. Мы вучыліся забываць і зневажаць мову бацькоў і іх самых з іх звычаямі. Цяпер нам, канечна, патрэбна пазнаёміцца са сваёю моваю ў гістарычнай перспектыве. Нам трэба знаць звычаі нашага народу, яго песні і казкі, яго песняроў, нашую старую літаратуру, на якой пісаліся старыя акты і законы. Культура нашая, гісторыя і геаграфія калі выкладаліся ў школах, дык у зусім непрыхільным дзеля нас свеце. Курсы, вядома, не дадуць ніякіх праў, ніякай паперкі на атрыманне, нічога не робячы, смачнага кавалка хлеба. Толькі тут — у сэрцы Беларусі — трэба браць усё, што толькі можна" (Беларускі шлях. 1918. 3 красавіка).

Курсы былі бясплатныя, у канцы красавіка на іх займалася каля 200 чалавек. Лекцыі на курсах беларусазнаўства чыталі: па гісторыі Беларусі прафесар У.Ігнатоўскі і старшыня Народнага Сакратарыяту Я.Варонка, па геаграфіі — А.Смоліч, беларускай мове — прафесар М.Масоніюс і рэдактар газэты "Вольная Беларусь" Я.Лёсік, эканомікі Беларусі — А.Уласаў, беларускай літаратуры — Т.Грыб, гісторыі беларускага права — С.Лянкоўскі (НА РБ, ф. 62, воп. 1, спр. 191, арк. 21). Курсы закончыліся 15 чэрвеня. 1 ліпеня 1918 года былі адкрытыя курсы для народных настаўнікаў у Бабруйску. 25 мая 1918 года Я.Варонку наведала дэлегацыя Магілёўскай губерні ў складзе А.Астрамовіча і І.Насовіча. Яны былі ўпаўнаважаныя весці перагаворы аб адкрыцці на Магілёўшчыне беларускіх школ (НА РБ, ф. 62, воп. 1, спр. 166, арк. 181). 6 і 7 жніўня 1918 года на Дэканальным з'ездзе Дзісненскага дэканату было пастаноўлена, каб у Дэканаце парафіяльныя школы былі з беларускай мовай выкладання. 5 верасня 1918 года з ініцыятывы Народнага Сакратарыяту адбылося сумеснае адкрыццё Беларускіх настаўніцкіх курсаў і курсаў беларусазнаўства для настаўнікаў гарадской пачатковай школы (НА РБ, ф. 62, воп. 1, спр. 166, арк. 209).

4 верасня 1917 года ў Слуцку адчыніла свае дзверы першая беларуская гімназія, у якой у 1917/18 навучальным годзе вучылася 412 вучняў (Спадчына. 1992, №1. С. 71).

У канцы 1917 года была заснаваная беларуская гімназія ў Будславе, на ўтрыманне якой у 1918 годзе Народны Сакратарыят асігнаваў 20 тысяч рублёў (НА РБ, ф. 62, воп. 1, спр. 191, арк. 67).

У канцы жніўня 1918 г. аднавіла сваю дзейнасць вернутая з эвакуацыі з Масквы казённая мужчынская гімназія ў Мінску. А ў канцы кастрычніка — пачатку лістапада па распараджэнні Народнага Сакратарыяту была створана Акруга Народнай Асветы на чале з прафесарам Я.Карскім (ДА Літвы, ф. 395, воп.1, спр. 8, арк. 5).

22 красавіка 1918 года па ініцыятыве М.А.Вярата ў Мінску была адчыненая Вышэйшая музычная школа. 1 чэрвеня 1918 года яна была рэарганізавана ў Беларускую Дзяржаўную Кансерваторыю па распараджэнні Народнага Сакратарыята Асветы. У кансерваторыі быў створаны Аддзел па вывучэнню беларускай народнай песні, гісторыі беларускай культуры і беларуская харавая капэла (Всебелорусское эхо. 1918. 29 июля).

Прафесар Мікалай Сталяроў распрацаваў Статут Беларускага політэхнічнага інстытута. Народны Сакратарыят выдаў Закон аб заснаванні БПІ: "Дазволіць прафесару Мікалаю Аляксандравічу Сталярову заснаваць у Мінску Політэхнічны інстытут у складзе 6 факультэтаў... "(НА РБ, ф. 62, воп. 1, спр. 166, арк.81).

У красавіку 1918 года Народны Сакратарыят прымае рашэнне аб адкрыцці універсітэта. Дзеля рэалізацыі дадзенага рашэння прымаюцца практычныя захады. Праф. М. Доўнар-Запольскі заручыўся згодай 36-ці прафесараў-беларусаў выкладаць у беларускім універсітэце. Сярод іх былі: акадэмік Яўхім Карскі, прафесары Завіткевіч, Жуковіч, Лаппо, выкладчык Іван Краскоўскі (Гоман, 1918. №61). Акадэмік Карскі распрацаваў свой праект Статуту Беларускага універсітэту, дзе прапанаваў адчыніць 5 факультэтаў. Губернскі земскі сход з ініцыятывы настаўнікаў асігнаваў у маі 1918 года на адкрыццё краёвага універсітэту 60 тысяч рублёў, пры ўмове выдзялення горадам зямлі для будынкаў універсітэта (Беларускі шлях. 1918. 22 мая). Але адчыніць Універсітэт Рада БНР не паспела.

Вялікая ўвага надавалася Радай БНР такой важнай сферы духоўнага жыцця, як рэлігія. Супольнасць ксяндзоў-беларусаў ў 1918 годзе налічвала каля 200 чалавек. З 1 кастрычніка ў Мінску адчынілася Каталіцкая Духоўная семінарыя. У семінарыі выкладаліся беларуская мова і літаратура, гісторыя Беларусі. Рэктарам духоўнай семінарыі быў назначаны ксёндз Абрантовіч, доктар філасофіі, інспектарам — ксёндз Лісоўскі, абодва — шчырыя беларусы.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

БНР пачыналася з Мінска, БССР — з Расіі

Калі на нашай вуліцы свята, альбо Развагі з нагоды двух юбілеяў

(Заканчэнне.)

На сустрэчы старшыні Народнага Сакратарыята 5 мая 1918 года Язэпа Варонкі з Архіепіскапам Мінскім і Тураўскім Георгіем было закранута пытанне аб рэарганізацыі кіраўніцтва царквы, якая **адпавядала б інтарэсам Беларусі як незалежнай дзяржавы** (ДА Літвы, ф. 395, воп. 1, спр.8. арк.1).

Адзначаныя вышэй факты мелі важнае значэнне ў той сітуацыі, калі працяглы час беларусаў-католікаў аўтаматычна адносілі да палякаў, а праваслаўных беларусаў лічылі рускімі.

Даволі востра стаяла праблема школьных падручнікаў. І яшчэ ў чэрвені 1917 года Таварыства Беларускай культуры аб'явіла конкурс на напісанне падручнікаў для пачатковай школы. Кнігі павінны былі *"адпавядаць патрабаванням педагогікі і методыкі і напісаны на беларускай мове"* (НА РБ, ф. 62, воп.1, спр. 195, арк. 16). Было створана спецыяльнае "Бюро па ўкладанні і перакладах падручнікаў на Беларускую мову", "якое ў 1918 годзе падрыхтавала да друку 16 школьных падручнікаў".(Беларускі шлях. 1918. 19 чэрвеня). Народным Сакратарыятам Асветы былі падрыхтаваныя і выпушчаныя "Зборнік п'ес", "Зборнік нот", падручнікі па геаграфіі, арыфметыцы, хрэстаматыя па літаратуры. Быў таксама выдадзены новы беларускі буквар (граматыка) Аляксандры Смоліч, літаратурны зборнік найноўшай беларускай літаратуры. Коштам Народнага Сакратарыяту Асветы былі выдадзеныя кнігі Алеся Гаруна "Матчын Дар", і Якуба Коласа "Песні Жальбы". В.Раманаў пераклаў на беларускую мову і выпусціў "Першыя малітвы і пазнанне праваслаўнай веры" — у Мінску кірыліцай і ў Вільні лацінкай. У Мінску была выпушчаная кніга "Тарас на Парнасе". Досыць добра была пастаўленая справа выдання школьных падручнікаў і ў Вільні. **На тэрыторыі БНР у 1918 годзе выйшла больш за 50 кніг — і гэта ва ўмовах ваеннага часу!**

Важную ролю ў справе нацыянальнага адраджэння іграў перыядычны друк. Гэта найперш газеты "Гоман", "Вольная Беларусь", "Беларускі шлях" і "Крупіса". У Слуцку выходзіла газета "Родны край" пад рэдакцыяй Я.Пяткевіча. У кастрычніку 1918 года ў Мінску выйшаў першы нумар літаратурна-грамадскага, навукова-гістарычнага і эканамічнага часопіса "Варта" пад рэдакцыяй Язэпа Варонкі. З верасня пачала выходзіць штодзённая грамадска-літаратурная і эканамічная газета (з аддзеламі на беларускай і ўкраінскай мовах) "Белорусские ведомости" пад рэдакцыяй А.М.Зямлянскага. У Вільні выходзіла штодзённая газета "Новый вестник" з дапаўненнем "Ілюстраваная Беларуская Часопісь". У Вільні таксама з кастрычніка 1918 года пачаў выходзіць палітычна-літаратурны штомесячнік "Krywiczanin" пад рэдакцыяй В.Ластоўскага. У Кіеве выходзіла "Беларускае эха" — штотыднёвая газета на беларускай і рускай мовах. Рэдактарам быў Яўген Хлябцэвіч. Газета асвятляла жыццё беларусаў на Украіне.

Дзеля шырокай прапаганды нацыянальнай культуры беларускія дзеячы арганізоўвалі выставы. Так, "Вольная Беларусь" паведамляла 14 красавіка 1918 года: "Гэтымі днямі прыязджалі ў Менск беларусазнаўцы доктар Энке і публіцыст Брамэр, маючыя сваёй мэтай сабраць у Менску ўсе матэрыялы для будучай Беларускай выстаўкі ў Вільні, а потым у Берліне. Доктар Энке цікавіўся, куды падзеліся памяткі беларускія: архівы, бібліятэкі, слуцкія паясы, дываны, абразы і іншыя рэчы". Актыўны ўдзел у арганізацыі выставы прымаў Іван Луцкевіч, у якога была свая багатая калекцыя. Гэтая выстава пачалася ў маі. На гісторыка-этнаграфічную выставу ў Вільню ў канцы мая выехаў Рамуальд Зямкевіч з цікавымі матэрыяламі па гісторыі і этнаграфіі (Беларускі шлях, 1918, №47). Выстава закончылася толькі ў жніўні 1918 года. У Мінску Язэп Варонка стварыў мэтную камісію для арганізацыі "Беларускай Выстаўкі імя Ф.Скарыны". Мэта выставы была: паказаць эвалюцыю беларускай культуры і дзяржаўнасці з часу яе росквіту, у эпоху яе ўпадку пад Польскім і Маскоўскім гаспадараннем, і ў гады яе адраджэння ў пачатку XX стагоддзя (НА РБ, ф.62, воп.1, спр.166, арк.194). На выставу рыхтаваліся прадставіць помнікі беларускай мінуўшчыны, старадаўняй пісьменнасці, экспанаты па этнаграфіі і народным мастацтве, паясы, фотаздымкі, кнігі. Да яе адкрыцця рыхтавалася спецыяльная партрэтная галерэя і ілюстраваны "Беларускі Нацыянальны Слоўнік". Планавалася правесці выставу на працягу 4—6 тыдняў (НА РБ, ф.62, воп.1, спр.166, арк.54). І яна праводзілася ў ліпені—жніўні 1918 года. У выставе прыняў актыўны ўдзел Р.Зямкевіч са сваімі экспанатамі, а таксама дырэктар Віленскай бібліятэкі і музея доктар археалогіі Іпэль, які прывёз цікавыя экспанаты з выставы ў Вільні. 1 верасня 1918 года ў Мінску ў памяшканні Остбанка адкрылася Мінская выстава, мэтай якой было сабраць усё, што прадстаўляе сабою мастацтва Мінскага краю (Минский голос. 1918. 28 августа).

У справе пашырэння і паглыблення свядомасці моцным сродкам нацыянальнай працы з'яўляўся тэатр. Першы Беларускі тэатр быў арганізаваны 15 кастрычніка 1916 года пад кіраўніцтвам Ф.Аляхновіча ў Вільні. 1 мая 1917 года ў Менску пачало дзейнічаць "Таварыства беларускай драмы і камедыі" на чале з Ф.Ждановічам. 19 мая 1918 года быў адкрыты Беларускі Народны Дом імя М.Багдановіча, які стаў сядзібаю тэатра. У гэты дзень "Першае таварыства беларускай драмы і камедыі" было рэарганізавана ў Беларускі Дзяржаўны тэатр БНР на чале з Ф.Ждановічам і У.Фальскім. Народны Сакратарыят выдзяляў штомесячную субсідыю на ўтрыманне тэатра. У красавіку 1917 года Уладзімір Тэраўскі арганізаваў Беларускі Народны Хор, які таксама атрымаў субсідыю Урада БНР.(Беларускі шлях. 1918. №81). Тэатр і хор выязджалі на шматлікія гастролі ў Магілёў, Бабруйск, Слуцк, Оршу, Жлобін і шмат іншых дробных мястэчак на Віленшчыне і Міншчыне. Усё вышэй сказанае выразна паказвае, што **кіраўніцтвам Беларускай Народнай Рэспублікі ўжо ў 1918 годзе былі зробленыя істотныя высілкі дзеля напаўнення ідэі беларускай дзяржаўнасці рэальным зместам.** З вышэй выкладзенага мы бачым, што найбольш актыўнай і плённай была дзейнасць Рады і Народнага Сакратарыяту БНР у вырашэнні пытанняў гандлю, прамысловасці, культуры, знешнепалітычнай дзейнасці. Дзейнасць Рады БНР спрыяла актывізацыі нацыянальна-культурнага жыцця на месцах, дзе ствараліся беларускія местачковыя рады. Ужо ў 1918 годзе БНР атрымала **юрыдычнае прызнанне з боку Украіны, наладзіла свае консульствы ў Савецкай Расіі, на Паўночным Каўказе, а ў 1919 годзе яе прызналі Чэхаславакія, Турцыя, Эстонія, Латвія, Літва.**

Ну, а што ж з утварэннем БССР? Хто і як прыняў гістарычнае рашэнне пра яе стварэнне? Значнае месца у стварэнні беларускай дзяржаўнасці на савецкім грунце займае дзейнасць тых прадстаўнікоў беларускага нацыянальнага руху, якія звязвалі свае надзеі на рэалізацыю ідэі беларускай дзяржаўнасці пры дапамозе Савецкай Расіі. Яшчэ восенню 1917 года левае крыло Петраградскага аддзелу Беларускай Сацыялістычнай Грамады арганізацыйна вылучаецца і засноўвае БСДРП. Адзін з заснавальнікаў БСДРП, Алесь Чарвякоў, у лютым 1918 года узначаліў Беларускі нацыянальны камісарыят пры Наркамнацы РСФСР. У склад Белнацкаму ўваходзілі таксама Зміцер Жылуновіч, Язэп Канчар і інш. Белнацкам ставіў перад сабой задачы выключна культурна-нацыянальныя і толькі часткова — тэрытарыяльныя. (НА РБ. Ф.60, воп.3, спр.760, арк.1). Паміж Белнацкамам і Аблвыкамзахам на старонках "Дзянніцы" і "Звезды" на працягу 1918 года разгараецца вострая дыскусія. Белнацкам адстойвае права беларусаў на нацыянальна-дзяржаўнае самавызначэнне на савецкай аснове. Для кіраўнікоў Аблвыкамзаху, якія увогуле беларусаў асобнай нацыяй не лічылі, такога пытання не існавала. Ды і кіраўніцтва савецкай Расіі не спяшалася рэалізаваць на практыцы права беларускага народа на самавызначэнне. Пасля перамогі лістападаўскай рэвалюцыі у Германіі знешнепалітычная сітуацыя змянілася. У пастанове ВЦВК пра ануляванне Берасцейскай дамовы адзначалася, што працоўныя масы Ліфляндыі, Эстляндыі, Польшчы, Літвы, Украіны, Фінляндыі, Крыма і Каўказа "павінны цяпер самі вырашаць свой лёс". 29 лістапада 1918 года Ленін у тэлеграме Вацэцісу адзначаў: "З прасоўваннем нашых войск на захад і на Украіну ствараюцца часовыя Савецкія урады, закліканыя умацоўваць Саветы на месцах". Разам з тым 13 снежня 1918 года ЦВК РСФСР сваёй пастановай зацвярджае Заходнюю Камуну як тэрытарыяльна-адміністрацыйную адзінку РСФСР. Беларускае ж пытанне застаецца нявырашаным, бо кіраўніцтва савецкай Расіі хацела захаваць **калідор для ажыццяўлення экспарту рэвалюцыі у краіны Еўропы.** Толькі у канцы снежня 1918 года, калі зніклі апошнія надзеі на сусветную рэвалюцыю і ўзнікла рэальная пагроза з боку Польшчы, пачынаецца працэс вырашэння беларускага пытання. Канферэнцыя белсекцый РКП(б), якая адбылася у Маскве 22 снежня 1918 года, прымае пастанову пра абвяшчэнне БССР. 25 снежня на сумесным пасяджэнні ЦК беларускіх секцый РКП(б) і супрацоўнікаў Белнацкаму абмяркоўваецца структура і склад будучага ўраду БССР. У той жа дзень наркам па справах нацыянальнасцяў І.Сталін паведамляе кіраўніку Аблвыканкамзаха А.Мяснікову: *"ЦК партии решил по многим соображениям, о которых теперь говорить не приходится, согласиться с белорусскими товарищами на образование Белорусского советского правительства. Вопрос этот решен и обсуждать его уже не приходится, необходимо только сделать некоторые изменения в конструкции Облисполкомзапа"* (Борьба за Советскую власть в Белоруссии. 1918-1920 г.г. Мн., 1968. С.414-415. Курсіў наш. — **Аўт.**) . У тэлеграме ад 29 снежня 1918 года на імя Мяснікова і Калмановіча І.Сталін паведамляе: "Сегодня выезжают Смоленск Белорусы. Везут с собой манифест. Просьба ЦК партии и Ленина: принять их, как младших братьев, может быть еще неопытных, но готовых отдать свою жизнь партийной, советской работе" (НА РБ. Ф.60, воп. 3, спр. 498, арк. 3).

VI Паўночна-Заходняя абласная канферэнцыя РКП (б), у якой узялі ўдзел 206 дэлегатаў, якія прадстаўлялі 17.295 членаў партыі, 175 — з правам рашаючага і 31 — з правам дарадчага голасу, адбылася 30—31 снежня 1918 года у Смаленску. Дэлегаты прадстаўлялі камуністычныя арганізацыі 6 губерній. Ад Смаленскай губерні на канферэнцыі быў 71 чалавек, ад Віцебскай — 36 чалавек, ад Магілеўскай — 27 чалавек, Мінскай — 14. (НА РБ. Ф.4, воп.2, спр.3а, арк. 18). Менавіта рашэннем **абласной канферэнцыі адной партыі** была прынятая пастанова "Аб абвяшчэнні Заходняй Камуны Беларускай Савецкай Рэспублікай". У дадзенай пастанове акрэслены прычыны і мэты абвяшчэння БССР: *"... для того, чтобы отстоять свободу трудящихся слоев поднимающихся народов, дабы противостоять натиску тесным кольцом окружающих нас наемных банд и темных полчищ империализма, чтобы еще более укрепить завоевания Российского пролетариата и способствовать отражению им наступления хищного врага, который поставил себе задачей попрание завоеваний пролетариата и свободных прав наций с целью установления фактически буржуазного самоопределения народов, VI-я Областная конференция большевиков считает необходимым обьявить самостоятельную социалистическую республику Белоруссии"* (НА РБ. Ф.4, воп.2, спр.1, арк.15). Такім чынам, БССР абвяшчалася з прычын перш за ўсё міжнароднага характару, **як своеасаблівы ваенны кардон на шляху верагоднай інтэрвенцыі у Савецкую Расію з боку іншых дзяржаў і як процівага абвешчанай у сакавіку 1918 года БНР.** На самой партканферэнцыі Зміцер Жылуновіч і яго паплечнікі пратэстуюць супраць уключэння у склад беларускага савецкага ураду Калмановіча, Мяснікова, Пікеля, а таксама патрабуюць незалежнасці урада ад Цэнтральнага Бюро камуністычнай партыі. У сувязі з гэтым Мяснікоў у тэлеграме Сталіну адзначае: "Предвижу определенные трения на почве самого неприкрытого национализма."(НА РБ. Ф.60, воп.3, спр.498, арк.4). Сталін тэлеграфуе Жылуновічу і патрабуе падпарадкавацца рашэнню ЦК РКП(б). У выніку, З.Жылуновіч падпарадкоўваецца. Позна вечарам 1 студзеня 1919 года Маніфест Часовага Рабоча-Сялянскага Савецкага Ураду Беларусі быў падпісаны З. Жылуновічам, А. Чарвяковым, А. Мяснікавым, С. Івановым, І. Рэйнгольдам і апублікаваны. Старшыня ўрада БНР Антон Луцкевіч з нагоды абвяшчэння БССР адзначае: *"Ідэя Беларускай рэспублікі, як бачым, можа святкаваць поўную пабеду: І тыя ж бальшавікі, каторыя разганялі Усебеларускі з'езд у снежні 1917 года, аб'явілі незалежную Савецкую Беларусь у федэрацыі з Расеяй."* (АР бібліятэкі АН Літвы. Ф.21, спр.319, арк.38.) Больш асцярожныя высновы робіць Аркадзь Смоліч: "...мы нават будзем дапамагаць таму Савецкаму беларускаму Ураду, які аб'ядная Беларусь і разаўе культурную працу і г.д. Уперад, ведама, ня шкодзіла б пагаварыць з бальшавікамі і галоўнае даведацца, як там папраўдзі справа стаіць у Менску" (АР бібліятэкі АН Літвы. Ф.21, спр.287, арк.24).

8 студзеня 1919 года Часовы урад Савецкай Беларусі і Цэнтральнае Бюро КП(б)Б пераехалі у Мінск. Янка Купала, характарызуючы падзеі, пісаў: *"Пачалася на Беларусі бальшавіцкая гаспадарка. Але іхні "камунізм" не мог памірыцца з "нацыяналізмам" беларускага народа. Трэба яшчэ дабавіць, што незалежную Беларускую рэспубліку стварылі смаленскія і маскоўскія "беларусы" па загаду з Масквы. А зроблена гэта з тактычных мэтаў, назадзер беларускай "буржуазіі", якая стаіць на грунце незалежнасці свайго краю. Першыя дні бальшавіцкай гаспадаркі, асабліва тут, у Менску, падавалі надзею, што беларуская справа стане на добры дэмакратычны грунт /.../ Але гэты "мядовы месяц" савецкай улады на Беларусі цягнуўся нядоўга"* (Купала Янка. Жыве Беларусь: Вершы, артыкулы. — Мн., 1993. С. 339).Ужо 16 студзеня 1919 года ЦК РКП (б) прыняў рашэнне — далучыць Віцебскую, Смаленскую і Магілёўскую губерні да РСФСР. Кіраўніцтва ЦБ КП(б)Б выступіла катэгарычна супраць гэтага гвалтоўнага акту і накіравала у Маскву І. Рэйнгольда і Р. Пікеля дзеля вырашэння пытання пра межы БССР. На перамовах з імі У. Ленін падкрэсліў: *"Рэспубліка — буферная і патрэбна настольні, наколькі мяжуе з іншымі краінамі. Так як Смаленская, Віцебская і Магілёўская губерніі не мяжуюць з іншымі краінамі — то іх можна выключыць"*. (Игнатенко И.М. Октябрьская революция и самоопределение Белоруссии. Мн., 1992, с.184.) Першы Усебеларускі з'езд Саветаў 2 — 3 лютага 1919 года пагадзіўся на далучэнне да РСФСР адарваных беларускіх зямель. На з'ездзе прымаецца рашэнне пачаць перамовы з РСФСР аб устанаўленні з ёй федэратыўнай сувязі і "Дэкларацыя аб аб'яднанні савецкіх сацыялістычных рэспублік Літвы і Беларусі". Нягледзячы на абвешчаную на з'ездзе Якавам Свярдловым пастанову Прэзідыума ВЦВК "Аб прызнанні незалежнасці БССР", *"аб нiякай беларускай "незалежнасці" не было ўжо і гутаркі"* (Купала Янка. Жыве Беларусь: Вершы, артыкулы. Мн., 1993. С. 339). 27 лютага 1919 года **ўсё, што засталося ад ССРБ, было аб'яднана з Літоўскай ССР, была створана Літоўска-Беларуская ССР.** Кіраўнікамі новага дзяржаўнага ўтварэння сталі літовец В.Міцкявічус-Капсукас і паляк К.Цыхоўскі.

Пасля паўторнага абвяшчэння ў 1920 годзе БССР і заключэння без удзелу Беларусі ганебнага Рыжскага міру далейшая гісторыя Беларускай Народнай Рэспублікі была звязаная з дзейнасцю ў эміграцыі.

За трагічны лёс незалежнай беларускай дзяржаўнасці цяжка перажываў Янка Купала, які ў вершы "25.III.1918 — 25.III.1920" пісаў:

Ня сьвята сьветлае спраўляці
Сягоньня будзе наш народ,
А трызну па айчыне-маці
Ён справе ў гэты цяжкі год.

У гэту нашу гадаўшчыну
Зьвініць ланцуг, як і зьвінеў,
І там, і тутка безупыну
Шалее катні зьдзек і гнеў...

Край, разрываны ўвесь на часьці —
Народ аграблены яго —
Не ўбараніўся ад напасьці
І ад пагібельля свайго...

(Купала Я. Жыве Беларусь: Вершы, артыкулы. Мн., 1993. С.347—348).

Вось што ў сапраўднасці прынеслі разарванаму паводле іх жа волі Беларускаму краю расійскія бальшавікі ды польскія шавіністы. Але, нягледзячы ні на што, Беларуская Народная Рэспубліка выжыла. Дзеячы БНР зрабілі ў міжнароднай палітыцы, у справе давядзення да сусветнай супольнасці інфармацыі пра сапраўдныя жыццёвыя інтарэсы нашага народа, бадай, нашмат болей, чым падуладная Маскве БССР. Прадстаўнічыя органы БНР не спынялі свайго існавання і дзейнічаюць па сёння.

Наша дзяржава існавала ў форме Вялікага Княства Літоўскага, Северо-Западного края России, БНР, БССР у складзе імперыі — СССР. Яна існуе як Рэспубліка Беларусь з 1991 года. Краіну разбуралі падчас войнаў суседзі, а людзі адбудоўвалі яе наноў. У дваццацігадовую вайну з Маскоўскім княствам у XVII стагоддзі загінуў кожны другі жыхар Беларусі.

Падчас рэпрэсіяў камуна-фашысцкай Расійскай імперыі супроць носьбітаў нацыянальнай ідэі ў БССР загінулі многія сотні тысячаў працавітых гаспадароў і інтэлігентаў. Як сёння стала вядома, гэта была сапраўды татальная вайна простых сялян-гаспадароў сваёй зямлі з новымі "гаспадарамі жыцця", чыя ідэалогія была замяшаная на вялікадзяржаўным расійскім шавінізме і люмпенскім эгалітарызме.

Падчас вайны з гітлераўскімі акупантамі загінуў кожны чацвёрты. А Чарнобыльская аварыя была апошнім магутным ударам імперыі смерці па беларускім народзе. І ўсё ж мы павінны выжыць — і не проста выжыць, а даць нашым сучаснікам і нашчадкам упэўненасць у іх сённяшнім і заўтрашнім дні.

І таму сёння любы чалавек, адказны за лёс сваіх дзяцей і ўнукаў, за лёс свайго краю, павінен стаць на абарону незалежнасці і дэмакратыі ў Беларусі на аснове гістарычных дакументаў Беларускай Народнай Рэспублікі і Канстытуцыі незалежнай Рэспублікі Беларусь. Любы, хто падымае руку на свяшчэннае права беларусаў быць свабоднымі і незалежнымі, здзяйсняе дзяржаўную здраду і рана ці позна будзе пакараны паводле дзейнага закону.

Кроссворд

По горизонтали: 2.Мужской парадный вечерний костюм. 4.Лестница на судах. 7.Исполнитель собственных песен. 9.Венгерская писательница, автор романов "Бунтарь", "Беглец". 10.Яйца рыб. 11.Армянский музыкальный инструмент типа флейты. 12.Мясо высшего сорта. 13.Мясное кушанье в остром соусе. 14.Хоккейная команда ВЕХЛ. 16.Жанр лирической поэзии и музыки. 17.Мера длины. 18.Твердая корка на снегу. 20.Сорт яблок. 23.Белорусский биатлонист, призер Олимпийских игр в Нагано. 24.Низкий широкий диван. 26.Богиня судьбы в римской мифологии. 27.Упражнение в тяжелой атлетике. 28.Заключение врача о здоровье больного. 31.Сосуд для фруктов, цветов. 32.Жанр народно-поэтического творчества. 33.Туловище человека. 37.Инъекция. 39.Административно-территориальная единица в США. 40.Угнетающая, порабощающая сила. 41.Стадия развития некоторых насекомых. 44.Циновка, половик. 45.Кабинет, контора. 46.Длинная глубокая яма. 47.Переносное жилище кочевых народов Средней Азии. 48.Определенная группа наук, дисциплин. 49.Запас, капитал. 50.Обычное право у мусульман. 51.Воинское подразделение.

По вертикали: 1.Кубинский народный танец, песня. 2.Комбинация математических знаков. 3.Декоративная ваза. 4.Одежда из трикотажа, облегающая тело. 5.Объект естествознания. 6.Наложница в гареме. 8.Старинная золотая монета на Востоке. 9.Река в Беларуси и Литве. 14.Диапозитив. 15.Областной центр на Украине. 19.Воинское звание. 21.Пушной зверь. 22.Тягостное душевное состояние. 24.Горючая и опьяняющая жидкость. 25.Шумный успех. 29.Пастух, пасущий овец. 30.Повесть А.Гайдара. 31.Олицетворение победы в римской мифологии. 34.Воинское звание. 35.Штат в США. 36.Периодически устраиваемая торговля. 38.Антифрикционная пластическая смазка для техники. 39.Денежное наказание за проступок. 42.Отравляющее вещество, газ. 43.Покровительство, протекция.

Составил И. КРИВОРУЧЕНКО.

Ответы на кроссворд А.А. САВОЩИКА, опубликованный в №25

По горизонтали: 5.Сталь. 6.Канюк. 8.Предложение. 13.Манна. 14.Еврипид. 15.Латук. 18.Персик. 19.Карма. 21.Офелия. 22.Рашпиль. 23.Радость. 27.Гарант. 28.Апекс. 29.Окорок. 30.Париж. 31.Легенда. 34.Штиль. 37.Вероятность. 38.Белок. 39.Вилла.

По вертикали: 1.Старт. 2.Аладов. 3.Качели. 4.Люпин. 7.Колибри. 9.Малер. 10.Иносказание. 11.Валентность. 12.Кулич. 16.Скипетр. 17.Колонок. 19.Колба. 20.Аванс. 24.Сахар. 25.Береста. 26.Колли. 32.Егоров. 33.Дротик. 35.Берет. 36.Утиль.

У директора Михолапа медведь Миша подает лапу

Среди питомцев Национального парка "Браславские озера" есть всеобщий любимец — медведь Миша. Год назад его привезли сюда совсем маленьким из Смоленска. И хотя сейчас он заметно набрал в весе и повзрослел, в грозного зверя не превратился — откликается на свое имя, а при встрече с людьми даже вежливо подает им лапу.

Как рассказал корреспонденту БелТА генеральный директор парка Петр Михолап, жить косолапый предпочитает на подворье рабочего вольера Мирослава Петкуна, по-хозяйски разгуливает с ним по парку. И только когда в заповедник приезжают туристы, Миша занимает свое место в вольере.

Кроме медведя здесь "прописались" косули, кабан, енот, волк, заяц и другие представители фауны. Вольер для них работники парка соорудили год назад своими силами, устраивая субботники и воскресники. Помогали в строительстве пристанища для зверья и охотники. А необходимость в нем была, ведь нередко дикие лесные жители оказываются беспомощными и нуждаются в человеческом уходе.

Ольга СИДОРОВИЧ.

Музей Аркадия Кулешова обрел вторую родину

Литературный музей Аркадия Кулешова вместе с его земляками переехал в Новые Самотевичи. Как известно, родная деревня поэта Самотевичи сильно пострадала от аварии на Чернобыльской АЭС. Уровень радиации здесь составляет свыше 33 кюри на один квадратный километр. Жители ее переселились в новый поселок, который назвали Новые Самотевичи.

А на днях в местной средней школе состоялось второе открытие музея поэта — филиала Костюковичского районного краеведческого музея. В нем собрано более пятисот экспонатов: различные издания произведений Аркадия Кулешова, его личные вещи, документы. Дочь поэта Валентина передала музею ксерокопии рукописей последних стихотворений отца и две книги своих воспоминаний о нем.

Николай НАЗАРОВИЧ.

ЧАСТНЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ

Куплю

Коллекционер купит саблю с узором и позолотой по клинку, немецкий кортик с девизом вдоль лезвия, (только немецкие: суконный китель, камуфляж, шипованные ботинки, перстень, кинжал с цепью до 1945 г.), Георгиевский крест, знаки до 1917 г. и т.д., т.п. В хорошем состоянии, дорого. Тел. в Минске (017) 284-53-25.

Золотые сережки, кольцо с бриллиантом, коронки, цепь. Т. 231-34-03.

Частотомер, генератор импульсов, измеритель А4Х. Можно неисправные.

Продаю

Слуховые аппараты внутриушные, ФРГ. Тел. (0162) 20-08-17.

Дом с хозпостройками (32 с) д.Б.Бондари, 6 км от Слуцка. Тел. в Витебске 22-52-58.

Масло австралийского чайного дерева, какао, целительный крем-какао с витамином Е, скраб цитрусовый. Тел. 253-92-26.

Телевизоры "Горизонт-54", CTV-655И, кин. "Samsung". Тел. (017) 276-90-82 до 18.00, 255-33-95 после 18.00.

Эл.тельфер. Тел. (017) 234-61-32.

Памятники, недорого. Тел. 222-11-93, 234-85-34.

Пальто женское ("Элема", бордо, 164-96-100). Тел. 260-57-77.

Предлагаю

Средства с фрукт. кислотами для борьбы с целлюлитом. Тел. 232-47-65.

Услуги

Компьютерные услуги (набор, верстка, корректура, редактирование) текстов любой сложности на русском и белорусских языках. Тел. 211-82-12, вечером.

Вы хотите изучать Библию? Напишите нам, и мы вышлем Вам бесплатный курс Международной Библейской школы и Новый Завет на русском или английском языках. 220113, г.Минск-113, а/я 550.

Ксерокопия, 4000 руб., минимум 300 экз. Куплю бумагу. Тел. 253-92-26.

Помогу похудеть. Тел. 235-40-71.

Получение лицензий. Тел. 277-85-28.

Приглашаю

Работа по м/ж, на дому с компанией USA. Заключается контракт. З/пл от 30 млн. в месяц, конв. с о/а обязат. 220073, Минск, а/я 26 "Y".

Утеряно

Студенческий билет №2/96 на имя Будниковой Ирины Алексеевны считать недействительным.

Хочаце — верце, хочаце — не верце...

Будучы тыдзень: зоркі прадказваюць

Астрапсіхалагічны прагноз на перыяд з 22 па 28 лютага

Тыдзень у цэлым абяцае быць удалым. Напружання душэўных сіл запатрабуюць раніца 24, 25 і 27 лютага.

АВЕН. Пастарайцеся не выпусціць магчымасці павысіць уласны аўтарытэт. У сярэдзіне тыдня для гэтага прыйдзецца праявіць сціпласць і непераборлівасць. Бліжэй да выхадных ад вас запатрабуюцца актыўныя дзеянні. Не бойцеся адказнасці — удача ўжо амаль у вашай кішэні.

ЦЯЛЕЦ. Верагодна, прыйдзецца адшукаць раўнавагу паміж схільнасцю да банальнай балбатні і жаданнем паразважаць на вечныя тэмы. На працягу ўсяго тыдня не выключаны ўдалыя падарожжы і атрыманне розных прыемных сюрпрызаў, у тым ліку і грашовых.

БЛІЗНЯТЫ. Не выключана, што тыдзень стане для вас вяршыняй зменаў у самых розных сферах жыццёвай дзейнасці. Вельмі верагодныя прыемныя падарункі Фартуны, галоўнае — разумна аднесціся да ўласных запытаў і патрэб. Калі ёсць неабходнасць у сур'ёзных аперацыях з фінансамі, лепш займіцеся імі ў першай палове тыдня.

РАК. Сур'ёзных душэўных і фізічных намаганняў запатрабуюць ад вас стасункі з дзелавымі партнёрамі і спадарожнікамі жыцця. Вам спатрэбіцца як дар красамоўя, так і здольнасць папраўднаму спасцігнуць праблемы дзелавых партнёраў і апанентаў. Дэвізам тыдня могуць стаць словы з прыказкі: "Назвался груздем — полезай в кузов...", бо паўмеры на гэтым тыдні зусім не для вас.

ЛЕЎ. Тыдзень прынясе мноства прафесійных клопатаў, што, зразумела, запатрабуе дысцыплінаванасці і ўмення разлічыць уласныя сілы. Апрача бурнай прафесійнай дзейнасці не забудзьце паклапаціцца і аб аднаўленні страчаных жыццёвых сіл. Менш пабочных эмоцый, больш здаровага сэнсу — і напрыканцы тыдня вы пачнеце пажынаць першы плён сваёй працы.

ДЗЕВА. Калі ў вас маецца пачуццё не заўсёды зразумелай няўпэўненасці ў сваіх сілах, нешанцавання — адкіньце і першае, і другое. Тыдзень будзе вельмі ўдалым для праяўленняў бурных творчых парываў, рызыкі і ініцыятывы. У сярэдзіне тыдня ў сваіх творчых пошуках пастарайцеся ўлічыць інтарэсы сяброў, мабыць, тады знойдзеце аднадумцаў.

ШАЛІ. Для вас гэты тыдзень з'явіцца пікам у сямейных і хатніх клопатах. Шанцы на поспех — вялікія. Улічыце інтарэсы сваякоў і не выносьце смецця з хаты. Зоркі раяць вам больш давяраць рухам уласнай душы. У другой палове тыдня здолейце ўступіць блізкім, калі, вядома, гэта запатрабуецца.

СКАРПІЁН. Тыдзень прынясе шмат карыснай інфармацыі. Усё, што ад вас спатрэбіцца, — праявіць выбіральнасць і не разгубіцца ў інфармацыйных струменях. Таксама зоркі раяць вам абмяркоўваць словы і ўзважваць думкі. Наогул, напрыканцы тыдня вы — уладальнік перспектыўных сувязей і каштоўнай інфармацыі.

СТРАЛЕЦ. Пытанні фінансавага дабрабыту стануць аб'ектам вашай пільнай увагі. У сярэдзіне тыдня ўласную актыўнасць прыйдзецца крыху зменшыць, хваля поспеху — не заўсёды добры дарадчык у справах, якія патрабуюць рызыкі.

КАЗЯРОГ. Пытанні добрага самаадчування і знешняга выгляду на гэтым тыдні дасягнуць свайго апагея. Пастарайцеся не столькі займацца "паляваннем на вядзьмарак", колькі прыслухоўвацца да голасу ўласнага арганізма. У сярэдзіне тыдня, клапоцячыся пра сябе, не забудзьцеся пра дзелавых партнёраў.

ВАДАЛЕЙ. На працягу тыдня пастарайцеся захаваць пазіцыю староннягa наглядальніка ў розных жыццёвых калізіях і перыпетыях. Час пакуль яшчэ не самы спрыяльны для актыўнай дэманстрацыі разнастайных граняў сваёй асобы. Ваша задача — пабыць даследчыкам глыбінь менавіта сваёй душы. Тыдзень прынясе шмат адкрыццяў у гэтай галіне.

РЫБЫ. На працягу тыдня, давяраючы голасу ўласнай душы, верагодна, здолееце правільна ацаніць абставіны, падабраць патрэбныя словы і распрацаваць планы на бліжэйшую будучыню.

Аляксей КАРПІНСКІ.

Пятница, 19 февраля

БТ

06.30 Доброе утро, Беларусь!
07.00 Новости.
07.10 Доброе утро, Беларусь!
08.15 Политические диалоги.
08.40 Потребительская корзина. Социально-экономическая программа.
09.00 Новости.
09.10 ТВ — школе. Музыка. 6-й класс. "Песня в творчестве белорусских композиторов".
09.40 Видеокурс английского языка. Передача 38-я.
10.05 Уроки Н.Новожиловой.
10.35 Мультфильм.
11.00 Новости.
11.15 Телесериал "Проклятый уютный дом".
12.10 Сделано в Беларуси. ОАО "Коммунарка" (г.Минск).
12.25 Бон тон. Тележурнал моды.
13.00 Новости.
13.15 Х/ф "Секретный фарватер". 3-я с.
14.25 "Сегодня с вами..." Президент Ассоциации защиты прав отцов Олег Бакулин.
15.00 Новости.
15.15 Сериал для детей "Приключения Шерли Холмс" (Канада).
15.40 Судьба моя и надежда. Социальная реабилитация инвалидов.
16.05 Регион. Передача из Бреста.
16.30 "Риск-версия". Телеигра.
17.00 Новости (с сурдопереводом).
17.15 "А музыка звучит..." Песни Владислава Даниловича.
17.35 Наш край. "Из истории Минска".
17.55 Телесериал "Проклятый уютный дом".
18.45 "Архитектурные памятники Беларуси. Костел св.Симона и св.Елены". Видеозарисовка.
19.00 Новости.
19.15 "Сегодня с вами..." Главный редактор журнала "Роднае слова" Михаил Шавыркин.
19.40 Добрый вечер, Беларусь!
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.40 Событие.
22.00 Комедийная мелодрама "Опасности любви" (Испания).
00.00 Криминальная хроника.
00.05 Белорусский хит-парад.
00.10 Новости.

ОРТ

08.00, 11.00, 14.00, 17.00 Новости.
08.15 Сериал "Жестокий ангел".
09.15 Программа "Мы".
09.55 "В поисках утраченного".
10.40 Смак.
11.15 Программа "Вместе".
14.15 Лыжный спорт. Чемпионат мира. 15 км. Женщины.
15.30 ...До шестнадцати и старше.
16.00 Сериал "Жестокий ангел".
17.15 Джентльмен-шоу.
17.45 Играй, гармонь любимая!
18.15 Здоровье.
18.45 Поле чудес.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.50 Детектив "Убийство по книге".
22.15 "Песня-99".
22.55 Новость дня.
23.10 Детектив "Сезон зла".

РТР

06.00, 07.30, 08.30, 08.45 Доброе утро, Россия!
07.15 Тысяча и один день.
08.15 Дежурная часть.
08.50 Товары — почтой.
09.00 Сериал "Санта-Барбара".
09.45 Музыка, музыка...
10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Вести.
15.05 Мультфильмы "Ванюша и космический пират", "Стихи с бегемотами", "Мы идем искать".
15.25 Сериал "Первые поцелуи".
16.35 "Башня".
17.10 Компьютер.
17.30 Сериал "Сезон охоты".
18.30 Двойной портрет.
19.40 Подробности.
19.55 "Городок".
20.30 Авантюрная драма "Стакан воды".
23.35 Дежурная часть.
23.50 Х/ф "Взвод".
01.50 Товары — почтой.

КУЛЬТУРА

07.05, 11.30, 13.30, 19.30, 23.00 Новости культуры.
07.25 Д/ф "Молитва".
08.05 "Московские пенаты".
08.30 Консилиум.
09.00, 15.00, 17.00 Новости.
09.05 Х/ф "Трактористы".
10.25 "Введение в интуицию".
10.50 "Российский курьер".
11.40 После новостей...
12.00 Чемпионат мира по лыжным видам спорта. 30 км. Мужчины.
14.15 "Без визы".
14.30 "Время музыки".
15.05 Сериал "Арабелла возвращается, или Румбурак — король страны сказок".
15.35 "Лукоморье".
15.55 "Пушкин и судьбы русской культуры".
16.25 "2003".
16.30 Страна Фестивалия.
17.05 "Театр одного актера".
17.30 Вальсы И.Штрауса.
17.50 Х/ф "Трактористы".
19.15 Чудо-сказка.
19.50 Царская ложа.
20.30 "Я, гений, Игорь Северянин".
20.45 После новостей...
21.05 Видеошедевры режиссера З.Рыбчински.
22.05 Амаравелла.

НТВ

06.00 Сегодня утром.
08.10 Сериал "Любовь и тайны Сансет Бич".
09.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сегодня.
09.15 "Ключи от форта Байяр".
11.30 "Старый телевизор".
13.25 Фильм "Афганский капкан".
14.20 "Сегоднячко".
15.30 Сериал "Захватчики".
16.20 Мультсериал "Ну, погоди!".
16.30 Впрок.
16.55 Футбольный клуб.
17.40 Криминал.
18.40 Герой дня.
19.00 Детектив "Один и без оружия".
20.25 Спросите Лившица...
21.45 "Криминальная Россия".
22.15 Комедия "Познакомьтесь с Уолли Спарксом".

TV-6

05.55 День за днем.
07.45, 16.40, 21.50 Дорожный патруль.
08.00, 10.00, 12.00, 14.00, 17.00, 22.05 ТСН-6.
08.10, 22.15 Те Кто.
08.25, 17.30 Сериал "Третья планета от Солнца".
08.50 Х/ф "Бегство к Афине".
10.10 Сериал "Lexx II".
11.00, 13.45, 14.10, 15.55 Телемагазин "Спасибо за покупку!".
11.15 "Знак качества".
11.30 "ОБОZZZ"-шоу.
12.10 Х/ф "Кошка на раскаленной крыше".
14.20 Сериал "Дикая Роза".
15.10 Мультсериал "Головокружительные приключения Билли и Теда".
15.25 Сериал "Старшеклассники Деграсси".
16.10 ДИСК-канал.
17.55 "Шоу Бенни Хилла".
19.00 "Новости дня".
19.30 Х/ф "Домашняя война".
22.35 "Радиохит".
23.40 Ночной сеанс. "Китайский шоколад".

8-й канал

18.00 Программа Кеннета Копланда.
18.30 Х/ф "Снова неуловимые".
20.00 Телемагазин.
20.15 Вечарніца.
20.30 Х/ф "Долгие версты войны". 4-я с.
21.45 Афиша.
22.00 Х/ф "Кинг-Конг жив".

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 229-28-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 229-29-04.
E-mail : nv@irex.minsk.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ПП "Мэджык". Адрас: г. Мінск, вул. В. Харужай, 13. Падпісаны ў друк у 21.00. Фармат А-2. Тыраж: суботні — 61050 экз., у другія дні — 55000 экз. Заказ №215